

ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΟΥ

ὑπὸ τῆς Α. Σ. τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ. ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Κ. Ι. ΔΟΥΒΟΥΝΙΩΤΗΣ

Υφηγῆτης

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

Φ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητῆς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ

ΤΑΜΙΑΣ

Χ. ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

Διδάκτωρ τῆς Θεολ. Διευθυντῆς Γραφείων Ἱ. Μητροπόλεως

Συνδρομὴ ἐτησίᾳ προπληρωτέα.

Διὰ τὸ Ἑσωτερικὸν Δρ. 6. Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν Φρ. χρ. 7

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τοῦ εὐχελαίου ἱερὰ ἀκολουθία.—Βαρθαάμ καὶ Ἰωάσαφ.—Ἡ καταγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ περὶ αὐτῆς γνώμη τοῦ κ. Μηλιαράκη.—Ἐγκύκλιος.—Εἰκὼν τοῦ καλοῦ κληρικοῦ.—Κανὼν ἱαμβικός εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων.—Ἀνάλεκτα.—Βιβλιογραφία.—Εἰδήσεις.—Ἀλληλογραφία.

Ἡ ΤΗΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΥΧΕΛΑΙΟΥ ΙΕΡΑ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

Ἐν τῇ ἐξομολογήσει ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος, ὁ τὴν ἐν τῷ βαπτίσματι μεταδοθεῖσαν πνευματικὴν καθαρότητα ἀποβαλὼν καὶ εἶτα εἰλικρινῶς μετανοῶν, ἀνοίγει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς αὐτὸν τὸν φιλόανθρωπον καὶ ἐλεήμονα Κύριον ἐνώπιον τοῦ προκειρισμένου τῆς ἐκκλησίας λειτουργοῦ ἢ πνευματικοῦ καὶ λαμβάνει παρ' αὐτοῦ ἐν ὀνόματι Κυρίου τὴν τῶν ἁμαρτημάτων ἄφεσιν. Τελεῖται δὲ ἡ τῆς ἐξομολογήσεως ἱερὰ ἀκολουθία οὕτω. Μετὰ σύντομον προσευχὴν πρὸς τὸν Χριστόν, τὸν τὰς ἁμαρτίας αἴροντα Ἀμὸν καὶ Ποιμένα τῶν ψυχῶν, καὶ ἀπαγγελίαν τοῦ ν'. τῆς μετανοίας ψαλμοῦ, ὁ πνευματι-

κός, ἐπικαλούμενος τὸν ἀοράτως παρόντα Σωτῆρα, προτρέπει τὸν εἰλικρινῶς μετανοοῦντα, ὥπως μὴ δειλιάσῃ, μηδὲ πτοηθῇ, μηδὲ αἰσχυνηθῇ καὶ κρύψῃ τι ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ παρὰ τοῦ Κυρίου τὴν τῶν ἁμαρτημάτων ἄφεσιν καὶ ἐξέλθῃ οὕτως ἐκ τοῦ πνευματικοῦ τούτου ἱατρείου τετραπευμένος τὴν ἀσθενοῦσαν ψυχὴν. Ὁ εἰλικρινῶς δὲ μετανοῶν ἐξομολογεῖται τότε πάσας τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ τῷ πνευματικῷ, ὅστις προσεκτικῶς ἀκοῶται καὶ ὡς ἔμπειρος τῶν ψυχῶν ἱατρὸς πειρᾶται τὰ ποικίλα αὐτῶν νὰ διαγιγνώσκῃ ἀσθενήματα, ὥπως ἐκάστω αὐτῶν τὰ κατάλληλα ἐπάγῃ πνευματικὰ φάρμακα. Μετὰ τὴν ἐξομολόγησιν κλίνει ὁ ἐξομολογηθεὶς τὰ γόνατα καὶ τὴν κεφαλὴν, ὁ δὲ πνευματικὸς, δεηθεὶς πρὸς τὸν Κύριον, τὸν μὴ θέλοντα τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ καὶ ζωὴν, ἀπολύει αὐτὸν ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου παντὸς δεσμοῦ ἁμαρτίας, ἐπιτρέπει δ' αὐτῷ καὶ τὴν τῶν ἀχράντων μυστηρίων κοινωνίαν, δι' ἧς τελειοῦται τὸ τῆς ἐξομολογήσεως μυστήριον. Ἐνίοτε ὁ πνευματικὸς ἐπιβάλλει τῷ ἐξομολογουμένῳ ἐπὶ

ὠρισμένον χρόνον ποινήν τινα, ἥτις κανὼν ἢ ἐπιτίμιον λέγεται. Τὴν ποινήν ταύτην ἐπιβάλλει ὁ πνευματικός, ἵνα συντελέσῃ εἰς τὴν τοῦ μετανοοῦντος ἀπαλλαγὴν ἀπὸ κακῶν ἔξεων ἢ ἵνα καταστήσῃ αὐτὸν προθυμότερον εἰς βελτίωσιν ἑαυτοῦ ἢ ἵνα τὴν τεταραγμένην διὰ τὴν ἁμαρτίαν συνείδησιν αὐτοῦ καθησυχάσῃ καὶ ἀπὸ τῆς ἀπογνώσεως προφυλάξῃ.

Κατὰ διαφορὸν πὼς ἡ ἐξομολόγησις τρόπον ἐτελεῖτο παρὰ τοῖς πρώτοις χριστιανοῖς. Οὗτοι, ἐπόμενοι τῇ ἀποστολικῇ ἐντολῇ, «Ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ πκαπτώματα» (Ἰακωβ. ε'. 16), δημοσίᾳ ἐξωμολογοῦντο τὰς ἁμαρτίας εἰς ἐπήκοον ἀπάσης τῆς ἀδελφότητος. Ἀλλὰ τῆς δ' ἀρχομένης ἐκκτονταετηρίδος, εἰσῆχθη ἐν Ἀνατολῇ ἡ κατ' ἰδίαν ἐξομολόγησις ἐνώπιον ὠρισμένων πνευματικῶν πατέρων, οἵτινες πρεσβύτεροι ἐπὶ τῆς μετανοίας ἐκλήθησαν (Σωκρατ. ἐκκλ. ἱστ. Ε'. 19). Τοῦτο ἐγένετο, ἵνα μὴ σκανδαλίζωνται οἱ πολλοί, ἅμα δὲ καὶ ἵνα δύνηται ἡ ἐκκλησία κάλλιον νὰ ἐπιβλέπῃ καὶ χειραγωγῇ τοὺς παραπεπτωκότας καὶ διδάσκῃ αὐτοὺς τὸν λόγον τῆς σωτηρίας. Ἐν τῇ Δύσει τοῦναντίον, καὶ λήγοντος τοῦ δ' αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς, ἐπεβάλλετο ἡ δημοσίᾳ ἐπ' ἐκκλησίας ἐξομολόγησις, ἀλλ' ἐν ἐξαίρετικαῖς μόνον περιστάσει, διὰ λίαν σκανδαλώδη ἁμαρτήματα. «Ὅτε δὲ περὶ ἁμαρτημάτων προὔκειτο οὐχὶ ἐκτάκτου καὶ παχυλῆς φύσεως, ἀρκοῦσα ἐκρίνετο καὶ ἐνταῦθα ἡ κατ' ἰδίαν ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ ἐξομολόγησις (August. Serm. 351 καὶ Leon. M. epist. 136).

Τὸ μετὰ τὴν ἐξομολόγησιν ὡς συμπλήρωμα αὐτῆς τελούμενον εὐχέλαιον ἐπὶ τῶν εἰς τὴν θείαν κοινωνίαν ἐτοιμαζομένων (πρβ. Ὁριγέ. ὁμιλ. β'. εἰς τὸ Λευϊτ.), μάλιστα δὲ ἐπὶ τῶν βαρέως νοσούντων καὶ κατακειμένων, εἶναι τὸ μυστήριον ἐκεῖνο, ἐν ᾧ παρέχεται ἄνωθεν τοῖς μετὰ πίστεως προσερχομένοις ἡ τῶν ἁμαρτημάτων ἄφεσις καὶ ἡ τῶν ἀσθενημάτων ἴασις, ὡς δῆλον ἐξ ὧν λέγει ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος (ε'. 14-15). «Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν ; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτόν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου· καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος· κἀν ἁμαρτίας ἢ πεπονηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ.» Εἶναι δὲ κατανυκτικωτάτη ἡ ἱερὰ τοῦ μυστηρίου τούτου ἀκολουθία, ὅπερ κατὰ ἀρχαίαν συνήθειαν καὶ παράδοσιν, ὑπὸ τοῦ Θεσσαλονίκης Συμεὼν ἐν

τῷ περὶ μυστηρίων μνημονευομένῃ, τελοῦσιν ἐπὶ τὰς ἱερεῖς, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ ὀλιγώτεροι.

Κατ' ἀρχὰς θυμιᾷ ὁ πρωτεύων ἱερεὺς ἐν τῷ ναῷ ἢ τῷ κοιτῶνι τοῦ ἀσθενοῦντος, ἐνθα προτίθεται ἐπὶ τραπέζης τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον καὶ σκευάριον ἐνέχον ἔλαιον, δηλωτικὸν τῆς ἰλαρᾶς τοῦ Θεοῦ χάριτος, παρὰ τὸ σκευάριον δὲ κεῖνται διὰ τὸ χρῆμα ἐπὶ θρυαλλίδες ἥτοι ξυλάρια ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἔχοντα περιτετυλιγμένον ὀλίγον βυμβάκιον. Μετὰ τὸ θυμίαμα ποιεῖ ὁ αὐτὸς Εὐλογητόν, ᾧ ἑπεταῖ ὁ τοῦ Ἀρσενίου, ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας καὶ φίλου τοῦ Μ. Φωτίου, κανὼν, ἐξηγούμενος ἡμῖν τὴν τοῦ μυστηρίου τούτου δύναμιν. Κετόπιν, ἀπαγγελλείσης τῆς μεγάλης Συναπτῆς, ἀναγινώσκονται πρὸς ἁγιασμόν τοῦ προκειμένου ἐλαίου ἐπὶ εὐχαὶ ἐπτά, περικοπαὶ ἀποστολικαὶ καὶ τοσαῦται εὐαγγελικαί. Ἀναγινώσκει δὲ ἕκαστος τῶν πρεσβυτέρων μίαν εὐχὴν, μίαν ἀποστολικὴν καὶ μίαν εὐαγγελικὴν περικοπήν, εἴτα δὲ παρακαλῶν τὸν Κύριον, ἵνα ποιήσῃ τῷ κάμνοντι τὸ ἔλαιον τὸ προκείμενον ἔλαιον ἀγαλλιάσεως, ἔλαιον ἁγιασμοῦ, ἔνδυμα βασιλικόν, θώρακα δυνάμεως, ἀποτρόπαιον πάσης διαβολικῆς ἐνεργείας σφραγίδα ἀνεπιβούλευτον, εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν αἰώνιον, βάπτει μίαν τῶν θρυαλλίδων τῷ ἡγιασμένῳ ἐλαίῳ καὶ χρίει τὸν κατακειμένον ἀσθενῆ σταυροειδῶς ἐπὶ τοῦ μετώπου, τοῦ πώγωνος, τῶν παρειῶν καὶ τῶν χειρῶν, εὐχόμενος ἐν τῷ χρίειν ὅπως ὁ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων Ἰατρός ἰάσῃται καὶ ζωοποιήσῃ τὸν δούλον αὐτοῦ, ὑπὲρ οὗ τὸ μυστήριον τελεῖται. Ἐν τέλει, μετὰ τὸ ἑβδομον χρῆμα, τίθεται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ κάμνοντος ἀνοικτὸν τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον, ὡς ἡ χεὶρ αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἐπιτιθέντων δὲ τὰς χεῖρας καὶ πάντων τῶν πρεσβυτέρων, ὁ προσετὼς λέγει ἐξ ὀνόματος αὐτῶν τὴν τελευταίαν εὐχὴν ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτημάτων τοῦ πάσχοντος δούλου τοῦ Κυρίου. Ταύτην τὴν εὐχὴν ἐπισφραγίζει καὶ οὕτω περαίνει τὸ μυστήριον ἢ μικρὰ ὑπὲρ ἐλέους, ζωῆς, υἰαίας, σωτηρίας καὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ νοσοῦντος ἐκτενὲς μετὰ δύο στιχηρῶν πρὸς τοὺς ἁγίους Ἀναργύρους καὶ τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον.

Τίνι τρόπῳ ἐτελεῖτο τὸ εὐχέλαιον κατὰ τὰς πρώτας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐκκτονταετηρίδος, περὶ τούτου στερούμεθα ὠρισμένων εἰδήσεων. Οἱ τῶν χρόνων ἐκείνων Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας οὐδεμίαν εὕρισκον ἀφορμὴν πρὸς περιγραφὴν τῆς ἱε-

ρὰς ταύτης ἀκολουθίας, ἥτις, ἐπὶ τῶν διωγμῶν μὲν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀδύνατον ἦτο νὰ τελεῖται παρὰ τοῖς ἐν ταῖς εἰρηκαῖς μάρτυσι τῆς πίστεως καὶ τελούμενῃ ἀπεκρύπτετο ἀπὸ τῶν διωκτῶν, εἰρηνεύουσας δὲ τῆς ἐκκλησίας, ἐν ἰδιωτικοῖς μόνον ἐτελεῖτο συνήθως οἰκοίς ἐπὶ τῶν βχρέως νοσοῦντων καὶ οὐχὶ δημοσίᾳ ἐπ' ἐκκλησίας. Βέβαιον ὅμως καὶ ἀναντίρρητον ἐστίν, ὅτι μετὰ τοῦ χρίσματος τούτου ἐγένετο πάντοτε προσευχή κατὰ τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν ῥῆσιν τοῦ Ἰακώβου καὶ ἐπιθέσεις τῶν χειρῶν. Ἦσαν δὲ αἱ εὐχαὶ ἐν ταῖς κατὰ τόπους ἐκκλησίαις τὸ κατ' ἀρχὰς διάφοροι, ἄχρις οὗ ἡ σημερινὴ ἐμορφώθη τοῦ εὐχελαίου ἱερὰ ἀκολουθία, τὴν ἐνάτην ἑκατονταετηρίδα, ὅτε ἤκμασεν ὁ περὶ οὗ ἤδη εἵπομεν ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κερκύρας Ἀρσένιος, ὁ τοῦ κανόνος τοῦ μυστηρίου τούτου ποιητής. Ἐκ συμφώνου δὲ ἐν τε τῇ ἀνατολικῇ καὶ τῇ δυτικῇ ἐκκλησίᾳ ἐχρίνοντο διὰ τοῦ ἡγιασμένου ἐλαίου τὰ κυριώτερα αἰσθητήρια καὶ μέλη τοῦ σώματος, ὡς οἱ ὀφθαλμοί, τὰ ὦτα, οἱ μυκτῆρες, τὸ στόμα, τὸ μέτωπον, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες. Τὸ χρίσμα δὲ τοῦτο ἐγένετο διὰ τὴν πανταχοῦ παρὰ τοῖς χριστιανοῖς κρατοῦσαν πίστιν, ὅτι οὕτως ἐξαλείφονται τὰ διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἐκείνων καὶ μελῶν τοῦ σώματος γινόμενα ἁμαρτήματα.

Φ. Π. Παπαδόπουλος

ΒΑΡΛΑΑΜ ΚΑΙ ΙΩΑΣΑΦ

I

Τῇ 26 Αὐγούστου εορτάζει ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία¹⁾ τὴν εορτὴν τῶν ἁγίων Βαρλαάμ καὶ Ἰωάσαφ. Ἡ εορτὴ αὕτη ἐν τῷ Μηνολογίῳ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου (περὶ τὸ τέλος τοῦ 10ου αἰῶνος) δὲν ἀναφέρεται. Τὸν βίον τῶν ἁγίων τούτων μανθάνομεν καὶ ἄλλοθεν, μάλιστα δὲ ἐκ τινος ἐκτενοῦς αὐτῶν βιογραφίας ἀποδιδομένης Ἰωάννῃ τῷ Δαμασκηνῷ²⁾ καὶ ἐπιγραφομένης «βίος τῶν ἁγίων Βαρλαάμ καὶ Ἰωάσαφ, ἥτοι ἱστορία ψυ-

χωφελής»³⁾. Ἡ βιογραφία αὕτη, ἥς τὸ ἐλληνικὸν κείμενον ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν Παρισίῳ κατὰ τὸ 1832⁴⁾, ἔχει μεταφρασθῇ εἰς πλείστας γλώσσας καὶ διὰ μακρῶν ἐρευνηθῇ ὑπὸ δικφῶρων ἐπιστημόνων ἐν τε τῇ ἀρχαιοτέρᾳ καὶ νεωτέρᾳ ἐποχῇ⁵⁾. Τὴν ἀξίαν τῆς βιογραφίας ταύτης ἐτόνισαν πολλοὶ τοσοῦτο μᾶλλον καθ' ὅσον ἐν αὐτῇ σφύζονται καὶ χωρία ἐξ ἀρχαιοτέρων ἔργων καὶ μάλιστα τῆς ἀπολογίας τοῦ Ἀριστείδου, ἥτις θεωρουμένη πρό τινος ὡς ἀπολεσθεῖσα ἐνευρέθη σχεδὸν πᾶσα ἐν τῇ βιογραφίᾳ ταύτῃ⁶⁾. Κατωτέρω παρέχομεν σύντομόν τινα περιλήψιν τῆς βιογραφίας ταύτης, νομίζοντες ὅτι οὕτω παρέχομεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν τερπνόν τι ἔμα καὶ διδασκτικὸν ἀναγνώσμα.

II

Ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Ἰνδικῆς ἔζη βασιλεὺς τις πλούσιος καὶ ἰσχυρὸς ὀνόματι Ἀθηννῆρ. Ὁ βασιλεὺς οὗτος ἦτο ἐθνικός, ἐν ᾧ μέγα μέρος τοῦ λαοῦ τοῦ εἵχεν ἐκ χριστιανισθῇ κηρύξαντος ἐκεῖ πρὸ ἐτῶν τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ τὸν χριστιανισμόν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν χριστιανῶν ἠϋξάνεν ἤδη ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν περὶ τὸν βασιλέα εἶχον ἤδη γείνει χριστιανοί. Τοῦτο ἐξώργισε τὸν βασιλέα, ὅστις διέταξεν ἐπ' ἀπειλῇ θανάτου νὰ ἀπαρνηθῶσι πάντες τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Ἐνεκα τῆς δικταγῆς ταύτης πολλοὶ ὑπέστησαν τὸν μαρτυρικὸν θάνατον μείναντες πιστοὶ εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἄλλοι ἠναγκάσθησαν νὰ φύγωσιν ἐκ τῆς χώρας ἢ νὰ κρυφθῶσιν εἰς τὰ σπήλαια καὶ τὰς ἐρήμους καὶ τέλος ἄλλοι, ἐλάχιστοι, ἀπηρνήθησαν τὸν χριστιανισμόν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἐν ᾧ πᾶσα ἡ χώρα ἦτο

ἀλλοιὸν τινα ἀκμάσαντα πρὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ἡ δευτέρα αὕτη γνώμη φαίνεται πιθανωτέρα. (πρὸς. Κ. Δουβουινώτου Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς σελ. 191).

1) Ἡ πλήρης ἐπιγραφή, ἡ ἀπαντῶσα παρὰ τισι τῶν χειρογράφων εἶνε· «Ἱστορία ψυχωφελὴς ἐκ τῆς ἐνδοτέρας τῶν αἰθιόπων χώρας, τῆς Ἰνδῶν λεγομένης, ἀπελθόντων τιμίων ἀνδρῶν πρὸς τὴν ἁγίαν πόλιν ἐν τῇ Μονῇ τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ ἀπαγγειλάντων συγγραφεῖσα παρὰ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ».

2) J. F. Boissanade *Anecdota graeca* IV. Τοῦ ἔργου ὑπάρχει καὶ μετάφρασις εἰς νέαν ἐλληνικὴν γενομένη ὑπὸ Πέτρου Κασσιμάτη (πρὸς. κωδ. Non. 163 ἐν Βενετίᾳ). Τῷ 1884 ἐξεδόθη πάλιν ὑπὸ τοῦ Σωφρονίου Κεχανγιδόγλου ἐπὶ τῇ βᾶσει χειρογράφων τῆς ἱερᾶς σκήτης τῆς θεομήτορος Ἀννης τοῦ ἁγίου Ὁρους.

3) Πρὸς. Krumbacher *gesch. d. byz. Lit.* σελ. 889-891 καὶ Kuhn *Barlaam und Joasaph* σελ. 4-8.

4) Seeberg. *Die Apol. Aristides* καὶ Hennecke. *Die Apol. Aristides*.

1) Ἡ δυτικὴ ἐκκλησία εορτάζει τὴν εορτὴν ταύτην τῇ 27 Νοεμβρίου. Τὴν εορτὴν ταύτην εὐρίσκομεν τὸ πρῶτον, ὡς πρὸς τὴν δυτικὴν ἐκκλησίαν ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἁγίων (Βιβλ. X. κεφ. 114) καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ μαρτυρολογίῳ (1583).

2) Τινὲς τῶν νεωτέρων δέχονται ὡς συγγραφέα τοῦ ἔργου τούτου τὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν, ἐν ᾧ ἄλλοι ἔνεκα τῆς μῆσαφους μαρτυρίας τῶν χειρογράφων καὶ ἐξ ἐσωτερικῶν λόγων

βεβυθισμένη ἐν λύπῃ ἕνεκα τῶν διωγμῶν, ὁ βασιλεὺς ἀπέκτησε μετὰ μακρὸν ἀτεκνίας χρόνον υἱόν, ὃν ἐκάλεσεν Ἰωάσαφ. Ἡ χαρὰ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῷ γεγονότι τούτῳ ἦν μεγάλη, πλείστας δὲ ἐορτάς ἐποίει πρὸς ἐορτασμὸν τοῦ εὐφροσύνου τούτου γεγονότος πλείστους προσκαλῶν εἰς αὐτάς. Μεταξὺ τῶν προσεκλημένων ἦν τινα ἐορτῇ ἦσαν καὶ πεντήκοντα διακεκριμένοι ἀστρονόμοι, οὓς ὁ βασιλεὺς κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐορτῆς ἠρώτησε περὶ τῆς τύχης καὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ υἱοῦ του. Οὗτοι ἀπεκρίθησαν ὅτι ὁ Ἰωάσαφ θέλει ὑπερβάλλει πάντας τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἰνδιῶν κατὰ τε τὴν δύναμιν καὶ τὴν σοφίαν, εἰς δὲ ἐκ τούτων, ὁ διαπρεπέστατος πάντων, προσέθηκεν ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ βασιλέως τούτου θέλει στραφῇ πρὸς τι μέγα, ὅπερ δὲν γνωρίζομεν, θέλει περιφρονήσει τὸ βασιλείον τοῦ πατρὸς του καὶ στραφῇ πρὸς βασιλείαν τινά, ἧτις δὲν εἶνε ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ὁ βασιλεὺς ταῦτα ἀκούσας ἐλυπήθη σφόδρα καὶ διέταξε νὰ κτίσωσιν ἕν τινα ἀπομεμακρυσμένη πόλει τοῦ βασιλείου του μέγα τι ἀνάκτορον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐγκαθίδρυσεν τὸν Ἰωάσαφ. Οὐδεὶς ἐπετρέπετο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦτο, ἐκτὸς τῶν διδασκάλων καὶ ὑπηρετῶν, οἵτινες κατὰ ῥητὴν διαταγὴν τοῦ βασιλέως ἔπρεπε νὰ φροντίζωσιν, ὥστε ὁ Ἰωάσαφ νὰ μὴ λάβῃ γνῶσιν περὶ τῶν κακῶν τοῦ ἐπιγείου βίου ἰδίᾳ περὶ γήρατος, πτωχείας, ἀσθενείας καὶ θανάτου, ἵνα οὕτω εἶνε πάντοτε εὐτυχής. Οὕτω ἀνετρέφετο ὁ Ἰωάσαφ ἐν πάσῃ σοφίᾳ τῶν Αἰθιοπῶν καὶ Ἰνδιῶν καὶ προέκοπτε τοσοῦτον, ὥστε καὶ τοὺς διδασκάλους καὶ τὸν πατέρα του ἐξέπλητεν. Ἡμέραν τινὰ ἠρώτησεν ὁ Ἰωάσαφ τὸν πατέρα του ποία ἦτο ἡ αἰτία τοῦ ἐν τοῖς ἀνακτόροις περιορισμοῦ του καὶ ὅτε ἐπληροφορήθη παρὰ τοῦ πατρὸς του, ὅτι αἰτία τοῦ περιορισμοῦ του ἦτο ἡ παρκαλώσεις παντός, ὅπερ ἡδύνατο νὰ λυπήσῃ αὐτόν, εἶπε πρὸς αὐτόν, «διὰ τοῦ τρόπου ὅπως τούτου λυποῦμαι ἔτι μᾶλλον, διότι ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ ἴδω πάντα, ὅσα εἶνε ἐκτὸς τῶν τειχῶν». Ὁ βασιλεὺς ἀκούσας ταῦτα ἐπέτρεψε τῷ υἱῷ του νὰ ἐξέλθῃ τῶν ἀνακτόρων διατάξας τοὺς ὑπηρέτας νὰ ἐτοιμάσωσι πολυτελῆ ξμαζαν καὶ νὰ δειξώσιν εἰς αὐτόν πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ τέρψῃ αὐτὸν ἀποφεύγοντες ἐπιμελῶς πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ λυπήσῃ αὐτόν. Οὕτως ὁ Ἰωάσαφ ἐξήρχετο συχνάκις τῶν ἀνακτόρων. Ἡμέραν τινὰ συναντήσας καθ' ὁδὸν δύο ἀνθρώπους, ὧν ὁ εἷς τυφλὸς καὶ ὁ ἕτερος λεπρός, καὶ περὶ τούτων ἐρωτήσας ἔμαθε τί ἐστὶ

ἀσθένεια καὶ ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι ὑπόκεινται εἰς ἀσθενείας. Τοῦτο, ὡς ἦτο ἐπόμενον προὔξενσεν αὐτῷ λύπην. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐξελθὼν πάλιν καὶ συναντήσας ὑπεργηγρόν τινα ἄνθρωπον ἠρώτησε πῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἔφθασεν εἰς τοιαύτην κατὰστασιν ὥστε νὰ μὴ δύνηται νὰ βχδίσῃ καὶ ποῖον θὰ ἦνε τὸ τέλος αὐτοῦ. Οὕτως ἔμαθε τί εἶνε γῆρας καὶ τί θάνατος καὶ ὅτι εἰς τοῦτον ὑπόκεινται πάντες οἱ ἄνθρωποι. Τοῦτο προὔξενσεν αὐτῷ μεγάλην λύπην μὴ γνωρίζοντι, ἐὰν ὑπάρχῃ μέλλουσά τις ζωὴ. Αἱ σκέψεις αὗται τῆς ἀθλιότητος καὶ τοῦ προσκαίρου τοῦ ἀνθρωπίνου βίου κατεβασάνιζον αὐτόν, ἕνεκα δὲ τούτου ἐπεθύμει νὰ εὔρῃ τινὰ δυναμένον νὰ καθηυχήσῃ τὴν τεταραγμένην του καρδίαν. Τέλος ἠρώτησέ τινα τῶν διδασκάλων του, ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ εὑρίσκῃ τινα, ὅστις θὰ ἡδύνατο λύων τὰς ἀπορίας του νὰ καθηυσυχάσῃ αὐτόν. Ὁ διδασκαλὸς τοῦ ἀπεκρίθη ὅτι ἄλλοτε ὑπῆρχον παρ' ἡμῖν ἄνθρωποι, οἵτινες κάλλιστα ἐγνώριζον διὰ τῆς διδασκαλίας των νὰ ἐπιφέρωσιν ἀνάπαυσιν εἰς τὰς τεταραγμένους ψυχάς, δυστυχῶς ὅμως οὗτοι καταδιωχθέντες καὶ θανατωθέντες ὑπὸ τοῦ πατρὸς σου ἐξέλιπον, ὥστε σημερον οὐδὲνα δύναται τις τούτων νὰ εὔρῃ ἐν ὅλῳ τῷ βασιλείῳ. Αἱ πληροφορίες αὗται τοῦ διδασκάλου ἐτάραξαν ἔτι μᾶλλον τὸν Ἰωάσαφ, ὅστις πλήρης λύπης καὶ ταραχῆς ἐσκέπτετο, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ εὔρῃ τινὰ, ὅστις θὰ ἡδύνατο νὰ λύσῃ τὰς ἀπορίας αὐτοῦ καὶ οὕτω καταπραΰνῃ αὐτόν. Τέλος ὁ Θεός, ὅστις τὰ πάντα βλέπει καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ βοηθήσῃ πάντας, ἐβοήθησεν αὐτόν νὰ εὔρῃ τὴν ὁδὸν τῆς εἰρήνης καὶ ἀληθείας κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔζη ἀσκητής τις ὀνόματι Βαρχαάμ, ὅστις ἦτο πλήρης σοφίας, εὐγλωττος καὶ ἐγκρατέστατος. Εἰς τοῦτον ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς τὴν ταραχὴν τοῦ Ἰωάσαφ καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ βοηθήσῃ αὐτόν. Ὁ Βαρχαάμ ἕνεκα τούτου ἐγκατέλιπε τὴν ἔρημον καὶ διὰ θαλάσσης ἦλθεν εἰς τὰς Ἰνδίας, ἔνθα παρουσιάσθη ἐνδεδυμένος ὡς ἔμπορος πρὸς τὸν διδασκαλὸν τοῦ Ἰωάσαφ, πρὸς ὃν οὗτος εἶχε μεγίστην ἐμπιστοσύνην. Εἶμαι ἔμπορος εἶπεν εἰς αὐτόν καὶ κατέχω πολυτίμὸν τινα λίθον, οὗτινος ὅμοιος δὲν ὑπάρχει, καθ' ὅσον οὗτος ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶνε θαυμασίας ὠραιότητος ἔχει τὴν δύναμιν νὰ διανοίγῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων, νὰ ἱατρεύῃ τοὺς πάσχοντες, νὰ ἀποδιώκῃ δαίμονας καὶ καθόλου νὰ πληροῖ τοὺς κατέχοντας αὐτὸν πάσης σοφίας καὶ ὠραιότη-

τος. Τὸν λίθον τοῦτον ἐπιθυμῶ νὰ δωρήσω εἰς τὸν Ἰωάσαφ, πρὸς τοῦτο ὅμως εἶνε ἀναγκαῖον νὰ γνωρίσω αὐτὸν πρότερον καὶ ὁμιλήσω πρὸς αὐτόν. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ διδάσκαλος· εἰ καὶ φαίνεται σοβαρός, οἱ λόγοι σου εἶνε τόσον πομπώδεις. Οὐδέποτε ἔχω ἴδει, εἰ καὶ παμπόλλους πολυτίμους λίθους ἔχω ἴδει, λίθον τινά, ἔχοντα τοιαύτας ιδιότητας, ὁποίας σὺ λέγεις. Ἐπειδὴ λοιπὸν δυσπιστῶ εἰς τοὺς λόγους σου δὲν δύναμαι νὰ εἶπω τι εἰς τὸν Ἰωάσαφ, εἰ μὴ μόνον ἂν μοι δείξῃς τὸν λίθον τοῦτον καὶ οὕτω πιστεῦσω περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων ὑπὸ σοῦ. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Βαβυλῶν· δικαίως ἀπιστεῖς, καθ' ὅσον οὐδέποτε ἔχεις ἴδει ἢ ἀκούσει περὶ τοιοῦτου τινὸς λίθου, δικαίως δ' ἀπαιτεῖς νὰ σοὶ δείξω τὸν λίθον τοῦτον. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ γνωρίζῃς, ὅτι τὸν λίθον τοῦτον δύνανται νὰ ἴδωσι μόνον οἱ ἔχοντες καθαρὸν τὸ ὄμμα τῆς διανοίας καὶ οἱ ζῶντες βίον ἐγκρατῆ, καθ' ὅσον ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὅχι μόνον δὲν δύναται τις νὰ ἴδῃ τὸν λίθον τοῦτον ἀλλὰ καὶ βλάβης ὑφίσταται παρατηρῶν τοῦτον. Ἡ ὄψις σου δεικνύει ὅτι δὲν ἔχεις τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς καθαρόν, ἐπομένως δὲν δύνασαι νὰ ἴδῃς τὸν λίθον τοῦτον, ἐν ᾧ τοῦ ἀντίον ὁ Ἰωάσαφ, ὅστις, ὡς ἀκούω, ζῇ βίον ἐγκρατῆ, δύναται κάλλιστα νὰ ἴδῃ τοῦτον. Μὴ ἀφίνης λοιπὸν νὰ χαθῇ περιστάσις τις, ἥτις μεγάλας ὠφελείας δύναται νὰ προξενήσῃ τῷ μαθητῇ σου. Ταῦτα ἀκούσας ὁ διδάσκαλος ἐπέστη, ὅτι ἔπρεπε νὰ εἰσαγάγῃ τὸν ἔμπορον πρὸς τὸν Ἰωάσαφ καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν ἀνεκοίνωσε πάντας τοὺς λόγους τοῦ ἔμπορου. Ὁ Ἰωάσαφ μετὰ χαρᾶς ἀκούσας τούτους διέταξεν ἀμέσως νὰ εἰσαγάγῃ τὸν Βαβυλῶν, ὅστις εἰσελθὼν εἶπε πρὸς τὸν Ἰωάσαφ ζητήσαντα παρ' αὐτοῦ τὸν πολυτίμον λίθον τὰ ἀκόλουθα· πρὸ τοῦ ἀποκαλύψω εἰς σέ τὸ μυστήριον, πρέπει νὰ ἐξετάσῃ καὶ δοκιμάσῃ σε. Ἐὰν εὕρῃ ἐν τῇ καρδίᾳ σου καλὸν καὶ καρποφόρον ἔδαφος, θέλω φυτεύσει τὸ θεῖον σπέρμα, ὅπερ βεβαίως θέλει ταχέως αὐξήσῃ καὶ ἀναπτυχθῇ. Ἐὰν ὅμως τὸ ἔδαφος εἶνε πετρώδες καὶ ἀκανθώδες, τότε δὲν δύναται νὰ φυτρώσῃ τὸ σπέρμα, οὐδὲ δύναμαι νὰ ῥίψω αὐτὸ ἐκεῖ, καθ' ὅσον ἔχω διαταγὴν νὰ μὴ ῥίπτω τοὺς μαργαρίτας εἰς ἀνθρώπους ἀκαθάρτους καὶ διεφθαρμένους. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάσαφ· σεβάσμιε γέρον, μετὰ μεγάλου πόθου καὶ ἀγάπης ζητῶ νὰ ἀκούσω καλὸν τινα λόγον, καὶ ἡ καρδίᾳ μου ποθεῖ διακκῶς νὰ διδάχθῃ περὶ τινων ζητημάτων. Ἐν

τούτοις μέχρι τοῦδε οὐδένα ἔχω εὕρει, ὅστις δύναται νὰ με διδάξῃ περὶ τούτων. Πόσον θὰ ἔχαιρον καὶ μετὰ πόσης ἀγάπης καὶ χαρᾶς θὰ ἐδεχόμην τὴν παρὰ τινος λύσιν τῶν ζητημάτων τούτων. Ἐὰν λοιπὸν γνωρίζῃς τι μὴ ἀποκρύψῃς τοῦτο. Ἐχω τὴν ἐλπίδα, ὅτι σὺ, ὅστις ἀπὸ μακρὰν ἔρχεσαι, γνωρίζεις πολλὰ καὶ θὰ δυνήθῃς νὰ λύσῃς τὰς ἀπορίας μου ἐπιτυχῶς, διὰ τοῦτο δὲ ἐπέτρεψα ἀμέσως νὰ εἰσεέλθῃς καὶ σὲ ἐδέχθην ὡς φίλον. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Βαβυλῶν. Καλῶς ἔπραξας μὴ περιφρονησας τὴν πτωχείαν μου καὶ ἐλπίσας, ὅτι παρ' ἐμοῦ θὰ εὕρῃς τὴν λύσιν ὅλων ἐκείνων τῶν ζητημάτων, τῶν ὁποίων ματαίως ἐζήτηεις μέχρι τοῦδε τὴν λύσιν. Μετὰ ταῦτα ὁμιλήσας διὰ μακρῶν περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς σωτηρίας καὶ τοῦ ἀγιασμοῦ ὡς καὶ περὶ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου. Ὁ Ἰωάσαφ ἡκροῶτο προσεκτικῶς, ὅτε δὲ ἐτελείωσεν εἶπε πρὸς αὐτόν· βεβαίως ταῦτα εἶνε ὁ πολυτίμος λίθος, ὃν ἔχεις κρύψει. Ἀλλ' ἰδοὺ ἐνόησα πλέον τὴν ἀξίαν καὶ δυνάμιν του, καθ' ὅσον ἐν ᾧ σὺ ὁμιλεῖς θεῖον τι γῶς περιέλαμπεν ἐντός μου καὶ με ἔπειθε περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς λύσεως τῶν διαφορῶν ζητημάτων. Ὁ Βαβυλῶν μετὰ ταῦτα ἐξηκολούθησεν ὁμιλῶν πρὸς τὸν Ἰωάσαφ· ἦτο ποτε, ἔλεγε πρὸς αὐτόν, ἀνθρωπὸς τις, ὅστις καθ' ὁδὸν συναντήσας ζῶντι ἐξωργισμένον ἐφοβήθη καὶ ἤρχισε νὰ τρέχῃ, ἵνα ἀποφύγῃ αὐτόν. Καθ' ὁδὸν ὀλισθήσας ἔπεσεν εἰς τι βράχθρον, ἐνθα θὰ ἐφονεύετο, ἂν μὴ τυχαίως ἐκρατεῖτο ἐκ τῶν κλάδων δένδρου τινός, ὅπερ προεξέτε τῆς μιᾶς πλευρᾶς τοῦ βράχθρον. Μετ' ὀλίγον κατάρθωσε νὰ στηρίξῃ καὶ τοὺς πόδας του ἐπὶ τοῦ δένδρου καὶ οὕτως ἐνόμιζεν, ὅτι ἦτο ἐν ἀσφαλείᾳ. Ἐν τούτοις μετ' ὀλίγον παρετήρησεν, ὅτι δύο ποντικοί, ὁ εἷς λευκὸς καὶ ὁ ἕτερος μέλας, κατέτρωγον τὴν ῥίζαν τοῦ δένδρου, ἐφ' οὗ ἦτο, καὶ ὀλίγον χρόνον ἐχρειάζοντο ἔτι, ἵνα καταφάγῃ τελείως ταύτας, ὁπότε βεβαίως θὰ ἐπιπτε τὸ δένδρον καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτός. Κάτω εἰς τὸ βράχθρον παρετῆρει ἤδη δράκοντά τινα ἐξεμούντα πῦρ, ὅστις βλοσυρῶς παρετῆρει αὐτὸν ἀναμένων τὴν ὥραν τῆς πτώσεως, ἵνα φάγῃ αὐτόν. Ἐν ᾧ πλήρης ἀγωνίας ἔστρεφεν ὁ ἐπὶ τοῦ δένδρου ἀνθρωπος πανταχοῦ τοὺς ὀφθαλμούς του ζητῶν βοήθειαν ἐκ τῶν περικυκλούντων αὐτὸν κινδύνων, βλέπει αἴφνης ἐκ τινος κλάδου τοῦ δένδρου νὰ πίπτῃ ὀλίγον μέλι. Εὐθύς ὡς εἶδε τοῦτο, λησμονεῖ τοὺς περικυκλόντας αὐτὸν πολλοὺς καὶ φοβεροὺς

κινδύνους καὶ τείνει τὴν χεῖρά του ἵνα λάβῃ καὶ φάγῃ τὸ μέλι τοῦτο. Ἰδοὺ προσέθηκεν ὁ Βαβυλώνιος ἀληθὴς τις εἰκὼν τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ζῶον εἶνε ὁ θάνατος, ὅστις διαρκῶς καταδιώκει τὸν ἄνθρωπον. Τὸ βάραθρον εἶνε ὁ κόσμος, ὅστις εἶνε πλήρης πικριῶν καὶ ἀγωνιῶν. Τὸ δένδρον τὸ κατατρωγόμενον ὑπὸ τῶν δύο ποντικῶν εἶνε ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἥν ἡμέρα καὶ ἡ νύξ κατατρώγουσι μέχρις οὗ ἐπέλθῃ τὸ τέλος τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ δράκων ἐξεικονίζει τὸ πῦρ τῆς κολάσεως, ὅπερ καίει τὰ τέκνα τοῦ κόσμου τούτου. Τὸ μέλι τέλος, τὸ βέον ἐκ τοῦ δένδρου, εἶνε αἱ ἀπολαύσεις τοῦ κόσμου τούτου, εἰς ἃς βυθίζόμενοι οἱ ἄνθρωποι λησμονοῦσι τοὺς κινδύνους, οἵτινες περιστοιχίζουσιν αὐτούς. Ἀλλὰ παρατήρησον, διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ διέρχεται ἡδὴ ἀγαθὸς τις ἄνθρωπος, οὗτος ἀποδιώκει τὸ ζῶον καὶ ῥίπτει κλίμακά τινα, ἥτις φθάνει μέχρι τοῦ δένδρου, δι' αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἐπὶ τοῦ δένδρου, δύναται νὰ σωθῇ. Ἀλλὰ τίς γνωρίζει, ἐὰν θὰ ἀφήσῃ τὸ μέλι τοῦ δένδρου καὶ ἐὰν θὰ προσπαθήσῃ διὰ τῆς κλίμακος νὰ ἀνέλθῃ. Ὁ καλὸς ἄνθρωπος εἶνε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, κλίμαξ δὲ εἶνε ἡ πίστις εἰς αὐτὸν καὶ ἡ ἀληθὴς μετάνοια. Ὁ περιφρονῶν τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου τούτου καὶ πιστευὼν εἰς τὸν Χριστὸν σώζεται. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης· γνωρίζω περὶ τίνος ἀνθρώπου ὁμιλεῖς. Ὁ ἐπὶ τοῦ δένδρου κεκράμενος εἶμαι ἐγώ, τὸ βάραθρον βλέπω ὅτι εἶνε βαθὺ καὶ ἐπιθυμῶ νὰ σωθῶ, ἀλλὰ πῶς εἶνε δυνατόν νὰ σωθῶ; Ἀκουσον ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Βαβυλώνιος· Ἀνθρώπος τις εἶχε τρεῖς φίλους, ὧν τοὺς δύο μεγάλως ἠγάπα καὶ εὐχαρίστως ἐξετέλει τὰς ἐπιθυμίας, πρὸς δὲ τὸν τρίτον ἦτο ἀδιάφορος καὶ σπανίως ἐπεσκέπτετο αὐτόν. Ἡμέραν τινα κατηγορηθεὶς ἐκλήθη εἰς ἀπολογίαὶν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, θέλων δὲ νὰ ἔχῃ μάρτυρας καὶ μεσίτας παρὰ τῷ βασιλεῖ μετέβη κατ' ἀρχὰς πρὸς τὸν πρῶτον φίλον, ὃν ὑπομνήσας τῶν ὑπηρεσιῶν παρεκάλεσε νὰ βοηθήσῃ αὐτόν, ἀλλ' οὗτος ἀπεκρίθη, ὅτι ἔχει μέγα γεῦμα καὶ λυπεῖται ὅτι δὲν δύναται νὰ φανῇ αὐτῷ χρήσιμος. Πλήρης λύπης μετέβη πρὸς τὸν δεύτερον φίλον, ἐλπίζων ὅτι αὐτὸς τοῦλάχιστον θέλει τὸν βοηθήσει. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ἠρνήθη αὐτῷ πᾶσαν βοήθειαν, συνώδευσε μόνον αὐτὸν ὀλίγον καὶ ἔπειτα ἀφῆκεν αὐτόν μόνον ἐπανελθὼν εἰς τὰ ἴδια. Πλήρης λύπης καὶ ἀπελπισίας ἀποφασίζει τότε νὰ στραφῇ πρὸς τὸν τρίτον φίλον, ὃν ὅμως αἰσχύνεται, καθ' ὅσον ἐπὶ τόσον χρόνον εἶχε παραμελήσει. Ὁ

τρίτος φίλος, εὐθὺς ὡς ἤκουσε τὰ συμβάντα, ἔτρεξε πρὸς τὸν βασιλέα καὶ κατῴρωσε διὰ τῆς μαρτυρίας του νὰ σώσῃ τὸν κατηγορούμενον φίλον του. Τρεῖς φίλους ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, τὰ χρήματα, τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς, καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν πίστιν καὶ τὰ καλὰ ἔργα. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ Θεοῦ ὅτε ἡ ψυχὴ κρίνεται πρὸ τοῦ ἀδεκάστου κριτοῦ οἱ δύο ἱπῶτοι φίλοι, τὰ χρήματα καὶ οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς ταύτης, ἅπερ τόσον ἠγαπήσαμεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐφ' ὧν ἐστηρίζαμεν τὰς ἐλπίδας μας, ἀρνοῦνται πᾶσαν βοήθειαν, μόνον ὁ τρίτος φίλος ἡ πίστις καὶ τὰ καλὰ ἔργα, ἅπερ τόσον ἐπὶ τῆς γῆς παραμελοῦμεν, σπεύδουσι πρὸς τὸν Θεὸν καὶ κατορθοῦσι τὴν σωτηρίαν μας.

Διὰ τοιούτων παρομοιώσεων καὶ διὰ διδασκαλίας ἐδίδασκεν ὁ Βαβυλώνιος τὸν Ἰωάννην, ὅστις ἐξέφρατε τέλος τὴν ἐπιθυμίαν νὰ βαπτισθῇ. Μετὰ τινα παρασκευὴν διὰ νηστείας καὶ προσευχῆς ἐβάπτισεν αὐτόν ὁ Βαβυλώνιος. Μετὰ τὸ βάπτισμα, ἀφ' οὗ ἔμεινεν ἔτι ὁ Βαβυλώνιος ἡμέρας τινάς, ἀπεχαιρέτισε τὸν Ἰωάννην, ὃν ὑψόγησε καὶ ἀνεχώρησε πρὸς μεγάλην λύπην τοῦ Ἰωάννη, ὅστις μάλιστα προσεπάθησε νὰ κρατήσῃ αὐτόν παρ' ἐαυτοῦ. Ὀλίγον πρὸ τοῦ ἀναχωρήσῃ ὁ Βαβυλώνιος παρεκλήθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννη νὰ διηγηθῇ αὐτῷ τὸν βίον του, ὃν διηγήθη οὗτος συντόμως, ὡς ἀκολούθως· εἶμαι εἶπεν εἰ καὶ φαίνομαι γέρον, 45 ἐτῶν, καθ' ὅσον τὰ πρότερον ἔτη, ἄτινα ἔζησα ἐν τῷ κόσμῳ δὲν ἀριθμῶ, κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἔνεκα τῶν ἁμαρτιῶν μου ἤμην νεκρός. Ζῶ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετ' ἄλλων ἀσκητῶν τρεφόμενος ἐκ τῶν καρπῶν καὶ τῶν ῥιζῶν τῶν δένδρων. Ἐὰν ἀδελφός τις κομίσῃ ἡμῖν ἄρτον λαμβάνομεν αὐτόν, ἄλλως τρεφόμεθα μόνον ἐκ ῥιζῶν καὶ καρπῶν. Τὸ ἔνδυμά μας συνίσταται ἐκ δερμάτων ζῶων καὶ φέρομεν τὸ αὐτὸ χιμῶνος καὶ θέρους.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Βαβυλῶνι, αὐλικὸς τις προδίδει τῷ βασιλεῖ τὰ διατρέξαντα, οὗτος δὲ ὀργισθεὶς διατάσσει νὰ ζητήσωσι τὸν Βαβυλῶν καὶ συλλάβωσι πάντα μοναχόν. Οὕτω συλλαμβάνονται πολλοὶ μοναχοί, οἵτινες βρυσκίζονται καὶ θανατοῦνται. Τέλος ὁ βασιλεὺς ἐρωτᾷ τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωάννη, ὅστις ἀποκρίνεται ὑπερασπίζων τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Οἱ περὶ τὸν βασιλέα προσπαθοῦσι διὰ παντοίων μέσων νὰ διατηρήσωσιν ἐν τῇ ἀπιστίᾳ τὸν βασιλέα, οὗτινος ἡ ἀπιστία ἤρξατο ἡδὴ νὰ κλονίζηται. Νυχθὼρ τις ἀστρονόμος προσποιεῖται τὸν Βαβ-

λαάμ και συζητεί μετὰ τῶν ἐθνικῶν σοφῶν, μετ' ὧν εἶχεν ἐκ τῶν προτέρων συμφωνήσει, ὅτι θὰ ἦττηθῇ ἐν τῇ συζητήσει καὶ ἐκφρασθῇ ἐναντίον τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἵνα οὕτω, ὁ βασιλεὺς νομίσῃ, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Βαβυλὼν ἐπίσθῃ περὶ τοῦ μὴ ὀρθοῦ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἐν τῇ συζητήσει ὁμοῦ συμβαίνει τῷ Ναχωρ ὅτι τῷ Βαβυλὼν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐν ᾧ δὴλα δὴ προσπαθεῖ νὰ κατηγορήσῃ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ὑπερασπίζει αὐτήν, τέλος δὲ πείθεται ὑπὸ τοῦ Ἰωάσαφ καὶ προσέρχεται εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν βαπτισθεὶς ὑπὸ τινος ἱερέως καὶ μοναχοῦ. Καὶ αἱ προσπάθειαι δὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ μάγου ἀποτυγχάνουσιν, ἐκ δὲ τῆς μετὰ τοῦ Ἰωάσαφ συζητήσεως πείθεται καὶ οὗτος καὶ γενόμενος χριστιανὸς βαπτίζεται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἱερέως. Τέλος ὁ βασιλεὺς μοιράζει τὸ βασίλειόν του μετὰ τοῦ υἱοῦ του Ἰωάσαφ. Οὗτος διατάσσει ἐπὶ τῶν τειχῶν τῶν πόλεων, τῶν ἀνηκουσῶν εἰς αὐτόν, νὰ τεθῶσι σταυροὶ καὶ νὰ ἀνοικοδομηθῇ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ μέγας ναός, ὅστις πληροῦται μετ' ὀλίγον ἐκ τοῦ πλήθους τοῦ ἐπιστρέφοντος εἰς Χριστόν. Ἐπίσκοπόν τινα διὰ τῆς βίας ἐκδιωχθέντα ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν καθιστᾷ νῦν ἐπίσκοπον τῆς ἐκκλησίας τοῦ βασιλείου του καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ παραδείγματός του προσελκύει πλείστους εἰς τὸν χριστιανισμόν.

Ἦδη τὸ κράτος του ἔχει σχεδὸν ἐκχριστιανισθῇ, εὐτυχία δὲ καὶ ἀκμὴ πανταχοῦ βασιλεύει. Τοῦναντίον τὸ κράτος τοῦ πατρὸς του παρακμάζει ὁσημέραι. Ὁ πατὴρ γνωστοποιεῖ τοῦτο τῷ υἱῷ, ὅστις μετὰ θερμὴν προσευχὴν εἰς τὸν Χριστόν ἐπισκέπτεται τὸν πατέρα του, ὃν μετὰ μακρὰν συζήτησιν προσάγει εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Ὁ πατὴρ βαπτίζεται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἰωάσαφ, μετ' αὐτοῦ δὲ πᾶσα ἡ πρωτεύουσα καὶ τὰ περίχωρα. Ἐκκλησίαι ἐγείρονται πολυάριθμοι, ἐπίσκοποι δέ, οἵτινες ἐκ φόβου εἶχον φύγει, λαμβάνουσι πάλιν τοὺς ἐπισκοπικοὺς θρόνους των. Τέλος ὁ βασιλεὺς ἐγκαταλείπει τὸ βασίλειόν του εἰς τὸν υἱόν του καὶ αὐτὸς ἀπέρχεται εἰς τὴν ἔρημον, ἔνθα μετὰ τεσσάρων ἐτῶν διατρίβῃ ἀποθνήσκει. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τοῦ λαοῦ του ἀναγορεύει ὁ Ἰωάσαφ βασιλεὺς αὐτῶν τὸν Βαβυλὼν καὶ ἀπέρχεται πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Βαβυλὼν, ἀφ' οὗ προηγουμέ-

νως ἔδωκε τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας τῷ Βαβυλὼν καὶ τῷ λαῷ καὶ ἐξώρκισεν αὐτοὺς νὰ μείνωσι πιστοὶ εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Μετὰ διετὴ ἀναζήτησιν καὶ ὑπερνίκησιν τῶν πειρασμῶν δι' ὧν ὁ διάβολος ἤθελε νὰ πείσῃ αὐτὸν νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸ βασίλειόν του ἐπανευρίσκει τὸν Βαβυλὼν. Ἀμφότεροι μένουσιν ἐπὶ τινὰ χρόνον ὁμοῦ προσευχόμενοι ἀπὸ κοινοῦ. Τέλος ὁ Βαβυλὼν ἀναγγέλλει τῷ Ἰωάσαφ τὸ ἐγγίζον αὐτοῦ τέλος καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἰωάσαφ ἐκφράζει τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀποθάνῃ μετ' αὐτοῦ, καθιστᾷ αὐτῷ γνωστόν, ὅτι αὐτὸς 75 ἔτη ἔζησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ τόσα ἔτη κατὰ θεῖαν βουλὴν πρέπει καὶ αὐτὸς νὰ μείνῃ ἐκεῖ. Μετὰ τὴν κοινωνίαν τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἀποθνήσκει ὁ Βαβυλὼν, ὅστις θάπτεται ὑπὸ τοῦ Ἰωάσαφ. Μετὰ πάροdon πολλῶν ἐτῶν ἀποθνήσκει καὶ ὁ Ἰωάσαφ καὶ θάπτεται πλησίον τοῦ Βαβυλὼν. Ὅτε ὁ Βαβυλὼν ἐμαθε τὸν θάνατον τοῦ Ἰωάσαφ διέταξε νὰ μεταφέρωσιν ἀμφότερα τὰ σώματα, τοῦ τε Βαβυλὼν καὶ Ἰωάσαφ εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ νὰ ἐναποθέσωσιν αὐτὰ ἐν τῷ ναῷ, ὃν ὁ Ἰωάσαφ εἶχεν ἐκεῖ ἰδρύσει. Τοῦτο ἐγένετο μετὰ μεγάλης πομπῆς, πλεῖστα δὲ θαύματα καὶ τότε καὶ μετὰ ταῦτα ἐγένοντο καὶ διὰ τούτων πολλοὶ ἐθνικοὶ ἐγένοντο χριστιανοί.

Κ. Ι. Αὐοδουνιώτης

Ἡ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ Ἡ ΠΕΡΙ ΑΥΤΗΣ ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ Κ. ΜΗΔΙΑΡΑΚΗ

(Συνέχεια, ἰδὲ προηγούμενον φύλλον).

Αὐτὸς οὗτος ὁ Macnamara διαβεβαίωσεν μετὰ μακρὰν καὶ ἐνδελεχῇ ἔρευναν ὅτι ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν ἐρευνῶν καὶ τῆς συγκρίσεως τῶν νεαντερδαλιδῶν καὶ τῶν 36 κρανίων ἐξ Αὐστραλίας καὶ Τασμανίας ὑπάρχει ὁμοιότης μετὰ αὐτῶν καὶ πλησιεστάτη συγγένεια. Ἐκ τούτων ἐξάγει τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ νεαντερδαλιδεὶον κρανίον κεῖται ἐντὸς τῆς διακλαδώσεως τῆς ποικιλίας τῶν εἰδῶν Homosapiens τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὁ Homoprimigenius ὁ πρωτογενὴς ἄνθρωπος δὲν ἀποτελεῖ ἴδιον εἶδος ἀνθρώπου, ἀλλὰ παλαιότεραν μόνον φυλὴν ἀνθρώπων.

Ὁ Καθηγητὴς Kramberger ἰδιαίτερος πρότινος ἡσχολήθη διεξοδικῶς εἰς σύγκρισιν τοῦ Homoprimigenius τῆς παλαιότερας διλουβίου ἐποχῆς μετὰ τοῦ Hommo sapiens. Ἐπὶ τοῦ προκει-

μένου εἶχεν ὑπ' ὅψει πάντα τὰ μέχρι σήμερον συνειλεγμένα ἀπολελιθωμένα ἀνθρώπινα ὑλικά. Ὁ Homo primigenius (παράβ. τὸν πίνακα 52 σελ. 477) διακρίνεται κατ' αὐτὸν τοῦ νεωτέρου ἀνθρώπου (παράβ. πίνακα VII Α. παρὰ τῷ Weismann) κατὰ τὴν διάπλασιν τοῦ κρανίου κυρίως διὰ τοῦ χθαμαλοῦ ἐξέχοντος μετώπου, τῶν λίαν μεγάλων ὑπεροφθαλμίων ὄγκων, διὰ τοῦ κεκαμμένου ἰνιακοῦ ὁστοῦ, διὰ τῶν ὑψηλῶν παραγναθίδων, μιᾶς ἐστερημένης διακεκριμένου πώγωνος κάτω σιαγόνος. Ἄλλ' ἐν πᾶσι τούτοις ὁ Homo primigenius δεικνυσιν ἀπείρους βαθμιαίας μεταπτώσεις πρὸς τὸν νέον ἄνθρωπον «recenten Mensch».

Ἡ βραχεῖα αὕτη συγκεφαλαιώσις λέγει ὁ Kramberg καὶ αἱ ὑπ' ἐμοῦ ἐξηγούμεναι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου γινῶμαι εὐγλώττως δεικνύουσιν ὅτι τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ τῆς διλουβίου ἐποχῆς ἀνθρώπινα λείψανα τοῦ νεαντερδάλ, Spy, καὶ ἄλλων μερῶν εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ εἶδος ἀνήκουσι, τὸν πρωτογενῆ δὴλον ὅτι ἄνθρωπον «Homo primigenius». Ἄλλ' αἱ ἔρευναι ἡμῶν δεικνύουσι ἔτι μᾶλλον ὅτι ὁ πρωτογενὴς ἄνθρωπος «Homo primigenius» σχεδὸν καθ' ὅλους τοὺς χαρακτῆρας αὐτοῦ προσαρμόζεται πρὸς νέον ἄνθρωπον recenten Menschen, τ. ε. ὅτι ἐκ τοῦ Homoprimigenius ὑφίσταται ἀδιάλειπτος ἐξελίξις σειρὰ τοῦ ἀρχαίου διλουβιακοῦ Homo sapiens fossilei πρὸς τὸν νέον ἄνθρωπον «Homo sapiens». Τοῦτο μαρτυροῦσι τὰ πολλὰ λείψανα τῆς Κραπίνης, ἐν οἷς πλεῖστα ἤδη γνωρίσματα τοῦ νέου ἀνθρώπου παρατηρεῖ τις, ὡς καὶ πολλὰ τυπικὰ γνωρίσματα τοῦ πρωτογενοῦς ἀνθρώπου Homoprimigenius, ἅτινα παρὰ τῷ νέῳ ἀνθρώπῳ εἰσέτι ἰνιαχοῦ ἀπαντῶσι. Πλὴν τούτων, ὅτι ὑπάρχουσιν μάλιστα εἰσέτι τελειότεραι νέαι κάτω σιαγόνες, ὡς ἡ τελειότερα τῆς Κραπίνης σιαγὼν, παρατηρεῖ τις ἔτι εὐρέα γωνιαῖα τόξα ὁδόντων, ἀσθενῶς ἀνεπτυγμένους σιαγόνας, πρὸς δὲ ἐν Αὐστραλίᾳ εὐρίσκει τις ἰνιαχοῦ ἀληθεῖς ὑπεροφθαλμίου ὄγκους (Jori supraorbitales). Προσέτι δέ, ἐπάγεται περαιτέρω ὁ Kramberger εἰμὶ κάτοχος μιᾶς νέας ἢ νεολιθικῆς κάτω σιαγόνος μετὰ λείας παχίας βάσεως, ὡς παρατηροῦμεν τοιαύτας εἰς τὰς κάτω σιαγόνας τῆς Spy καὶ τῆς Κραπίνης. Καὶ τέλος ἄγεται εἰς τὸ πόρισμα ὅτι ἀναμφιβόλως ἐκ τοῦ πρωτογενοῦς ἀνθρώπου «Homo primigenius» μέχρι τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου ἐξικνουμένη ἀδιά-

λειπτος σειρὰ ἐξελίξεως ὑφίσταται. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Kramberger λέγει.

Ἄλλ' ἐὰν τὸν πρωτογενῆ ἄνθρωπον «Homo primigenius» καὶ τὸν λογικὸν ἄνθρωπον «Homo sapiens» ὡς δύο ζωολογικὰ εἶδη «species» ἐξετάσωμεν διὰ τοῦ τοιούτου τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι, ὃν πᾶς ζωολόγος ἀναγνωρίζει, τότε ταῦτα δὲν εἶνε πλέον δύο διάφορα εἶδη «species», ἀλλ' ἀπλῶς δύο φυλὰι ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶδους, αἵτινες κατὰ τὸ ἀρχαιότερον ὄνομα, ὡς ἀπαιτοῦσιν οἱ ζωολογικοὶ ἀρχικοὶ ὀνοματολογικοὶ νόμοι Homo sapiens πρέπει νὰ ὀνομάζωνται. Ὁ Homo primigenius τοῦ Schwalbes ἐν τῷ μέλλοντι λοιπὸν χαρακτηρισθήσεται ὡς Homo sapiens primigenius, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Homo sapiens fossilis καὶ πρὸς τὸν Homo sapiens recens. Γίγνεται οὗτος οὕτω μία ἀπλῶς παλαιότερα φυλὴ τοῦ γνησίου καὶ μόνου ἀνθρωπίνου εἶδους! Ἐὰν εἰς ζωολόγος εὐρίσκη ἐν εἶδος ἀπολελιθωμένου λύκου, ὅστις ἀπὸ τοῦ νέου κυνὸς λύκου «recenten canis lupus» ἔν τισι γνωρίσμασι ἀμεταβλήτως διακρίνεται, τότε τοῦτο δύναται ὡς ἐν ἴδιον εἶδος νὰ περιγραφῇται.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

† Ὁ Σύρου καὶ Τήνου
Ἀθανάσιος.

Ἀριθ. Πρωτ. 11367

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Νομάρχην Ἀττικῆς
(Συνέχεια, ὅρα προηγούμενον φύλλον).

Ἀνταλλαγὴ ἢ ἄμειψις.

Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀπαλλοτριώσεως, σπανίως ἐν ταῖς μεταξὺ ἰδιωτῶν νομικαῖς σχέσεσι σήμερον ἀπαντῶν, παρέχει εὐλόγους ἀμφιβολίας περὶ τῆς εὐλικρινοῦς διαχειρίσεως καὶ εὐσυνειδήτου ἐποπτείας συχνάκις ἐφαρμοζόμενον ἐπὶ τῶν μοναστηριακῶν περιουσιῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ διότι πολὺς ἐγένετο λόγος περὶ βλάβης τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας καὶ ἰδίως τῶν μονῶν Πετράκη καὶ Πεντελῆς, ἐζητήσαμεν πίνακα τῶν ἀπὸ τεσσαρακονταετίας καὶ ἐντεῦθεν γενομένων ἀπαλλοτριώσεων καὶ ἀνταλλαγῶν, ἐφ' ὅσον δηλαδὴ δὲν ἐπῆλθεν ἀποσβε-

στική παραγραφή και επομένως επιτρέπεται η ενάσκησις αγωγῆς περὶ ἀκυρώσεως. Ἐκ τῶν ὑποβληθέντων πινάκων ἀποδεικνύεται, ὅτι ἵνα μὴ εἴπωμεν πᾶσαι αἱ γενόμεναι ἀνταλλαγαί, ἀλλὰ βεβαίως τὸ πλεῖστον αὐτῶν ἐχαλκεύθησαν πρὸς βλάβην τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, κτήματα δὲ μεγάλης ἀξίας ἄνευ νομίμου λόγου καὶ εὐλόγου αἰτίας ἀπηλλοτριώθησαν καὶ ἀντηλλάγησαν ἐπὶ προφανεῖ τῶν μονῶν ζημίᾳ.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου εὐρίσκομεν ἐν ταῖς πηγαῖς τὰς ἐν Νόμῳ 17 Κώδ. (1.2) τοῦ αὐτοκράτορος Ἀναστασίου, ὅτι πᾶσα ἀνταλλαγή μοναστηριακῶν κτημάτων καθ' οἰονδήποτε τρόπον γενομένη ἢ μελετωμένη ἀπαγορεύεται. Ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐκτίθενται αἱ ἐξαιρέσεις· «εἰ μὴ που χρεῖας τινὸς ἀναγκαιᾶς καὶ ἐπωφελοῦς τοῖς αὐτοῖς σεβασμίοις οἴκοις ἀνακυπτούσης λυσιτελῆς εἴη τούτοις ἢ πράσις τοῦ τοιούτου πράγματος ἢ ὑποθήκη ἢ ἀνταλλαγὴ ἢ διηνεκὴς ἐμφύτευσις τουτέστιν ἐπειδὴν τὰ τίμηματα τοῦ πιπρασκομένου πράγματος εἰς διευλύτῳσιν χρεῶν, οὐχ ἀπλῶς οὐδ' ὡς ἔτυχε συστάντων, ἀλλ' ἐκ διαδοχῶν τινῶν ἤτοι κληρονομιῶν ἢ ἐξ αἰτίων ἀναγκαιῶν καὶ χρεωδῶν ἐν τῶν προδηλωθέντων σεβασμιῶν οἴκων ἐπικειμένων, ἢ καὶ εἰς πράγματος αὐτοῖς ἐτέρου χρεωδεστέρου τε καὶ ἀναγκαιοτέρου κτήσιν καὶ ἀγορασίαν μέλλοι προχωρεῖν, ἢ καὶ εἰς ἀνανέωσιν ἤτοι ἐπιμέλειαν τοῦ αὐτοῦ οἴκου κατεπειγούσαν καὶ μακρᾶς ἀναβολῆς οὐκ ἀνεχομένην δαπανᾶσθαι· τῶν αὐτῶν αἰτίων καὶ ἐπὶ τοῖς δανείσμασι καὶ ταῖς ἐπ' αὐτοῖς ὑποθήκαις τῆς κωλύσεως ἐξηρημένων· τὰ δὲ τῆς ἀνταλλαγῆς ὅταν ἐπὶ χρεωδεστέρῳ κατὰ τὸν ἴσον τρόπον καὶ ἀναγκαιοτέρῳ καὶ πρόσδοτον ἀξίαν καὶ οὐκ ἐλάττωνα τοῦ διδομένου πράγματος ἐν τῶν αὐτῶν σεβασμιῶν οἴκων περιορίσιν δυναμένῳ ἐπιζητεῖται».

Ὁ Νόμος οὗτος τοῦ αὐτοκράτορος Ἀναστασίου ἀνιέρθη ὑπὸ τῆς Νεαρᾶς 7 ὡς ἀτελής. Ἐν τῇ Νεαρᾷ κεφ. 2 φέρεται ἀεφίμεν τοῖνον τῇ βσιλεῖᾳ, εἶπου τις κοινοφελὴς ἔστι καὶ πρὸς λυσιτέλειαν τῆς πολιτείας βλέπουσα χρεῖα καὶ κτήσιν ἀπαιτούσα τοιούτου τινὸς ἀκινήτου πράγματος ὅποιον ὑπεθέμεθα, τοῦτο αὐτῇ παρὰ τῶν ἀγιοτάτων ἐκκλησιῶν καὶ τῶν λοιπῶν εὐχῶν οἴκων τε καὶ συστημάτων λαμβάνειν ἐξεῖναι, τοῦ πανταχόθεν ἀζήμιου τοῖς ἱεροῖς οἴκοις φυλαττομένου καὶ ἀντιδιδόμενου πράγματος αὐτοῖς παρὰ τοῦ λαμβάνοντος ἴσου ἢ καὶ πλείονος

τοῦ διδομένου». Μετὰ δὲ τὴν Νεαρὰν 46, ἣτις ἐμετρίασε τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐκποιήσεως, ἐπῆλθεν ἡ Νεαρὰ 55 εἰδικῶς περὶ ἀμείψεως πραγματευομένη καὶ ὀρίζουσιν «ἐκείνας μόνους ἐρῶσθαι τὰς ἀμείψεις τὰς πρὸς τὴν βσιλικὴν οἰκίαν ἐπὶ τούτῳ γινόμενας, ὥστε διηνεκῶς παρὰ τῇ βσιλεῖᾳ μένειν καὶ μὴ μεταβάλλειν εἰς ἰδιώτην μηδὲ τῆς ἐκείνου γίνεσθαι δεσποτείας διὰ μέσης τῇ βσιλείᾳ ἐπ' αὐτὸν ὀδεύουσας». Κατόπιν δ' ἡ Νεαρὰ 120 συμπεριέλαβε πάσας τὰς προηγουμένας διατάξεις.

Ὡς πρὸς τῆς ἀνταλλαγῆς ἡ Νεαρὰ 120 ἐν μὲν τῷ προοιμίῳ ἀπαγορεύει αὐτὴν ἐν τῇ βσιλίδι πόλει, καὶ ἐπιτρέπει αὐτὴν μόνον πρὸς βσιλικὸν οἶκον. Εἰσάγει δεγενικὴν ἐξαίρεσιν ἐν κεφαλαίῳ 7 ὡς πρὸς τὰς ἀμοιβαῖς τῶν εὐχῶν οἴκων ἀνταλλαγᾶς· «ἐξεῖναι πάσαις ταῖς ἀγιοτάταις ἐκκλησίαις καὶ τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μοναστηρίοις ἐν τε τῇ βσιλίδι πόλει καὶ ἐν διαφόροις ἐπαρχίαις κειμένοις ἀνταλλαγᾶς πρὸς ἀλλήλους ποιεῖσθαι, ὅταν ἑκατέρῳ εὐχαγεῖ οἴκῳ φυλάττηται τὸ ἀζήμιον, συναινούντων ἐγγράφως ἢ διὰ καταθέσεως τῷ τοιούτῳ συναλλάγματι, οὐ μόνον τῶν διοικητῶν ἑκατέρου εὐχοῦς οἴκου, ἀλλὰ καὶ τοῦ πλείονος μέρους τῶν ἐν αὐτοῖς λειτουργούντων, τὰ δὲ ἀπὸ βσιλικοῦ οἴκου εἰς οἰονδήποτε εὐαγῇ τόπον περιελθόντα ἢ μετὰ ταῦτα περιελευσόμενα κατ' οὐδένα τρόπον πιπράσκεσθαι ἢ ὑποτίθεσθαι ἢ ἀνταλλάττεσθαι ἢ ὅλως ἐκποιεῖσθαι συγχωροῦμεν, οὐδὲ εἰ πρὸς ἀλλήλους οἱ εὐαγεῖς οἴκοι τοιοῦτό τι πράττειν». Ἐν κεφαλαίῳ 11 φέρονται αἱ ποιναὶ τῆς παραβάσεως, καὶ δὴ ἀκυρότης τοῦ συναλλάγματος «ἀναδίδοσθαι . . . τὸ πρᾶγμα ἐφ' ᾧ τοιοῦτό τι παρηκολούθησε μετὰ τῶν τοῦ μέσου χρόνου καρπῶν, μενέτω δὲ παρ' αὐτῇ (τῇ ἐκκλησίᾳ) καὶ τὸ τίμημα ἢ τὸ ἀντίδωρον ἢ τὸ ὑπὲρ ἀμείψεως ἢ ἄλλης οἴασουσιν αἰτίας αὐτῇ δεδομένον» (Προβ. καὶ νόμον Λέοντος καὶ Ἀνθεμίου 14 Κώδ. (1-2).

Ἐπειδὴ ἐκ τῶν διατάξεων τούτων αὐστηρῶς ἐφαρμοζομένων δύναται νὰ ἐξαχθῇ τὸ συμπέρασμα ὅτι ἀνταλλαγή κτήματος ἐκκλησιαστικοῦ πρὸς κτήμα ἰδιώτου εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμέσως ἀπαγορεύεται πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ ἀνταλλαγῆς πρὸς τὴν βσιλικὴν «ἐὰν τις κοινοφελὴς ἔστι καὶ πρὸς λυσιτέλειαν τῆς πολιτείας βλέπουσα χρεῖα» ἢ ἐὰν πρὸς ἀλλήλους εὐαγεῖς οἴκοι συμβάλλωνται. Ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσι φυλάττεται τὸ ἀζήμιον τῶν Μονῶν.

Ἄλλὰ τὸ διοικητικὸν σύστημα σήμερον μετεβλήθη. Ὅσακις δὲ πρόκειται κοινωφελὲς ἀνάγκη, ἡ ἀνταλλαγή μεταξὺ Μονῆς καὶ τρίτου γινομένη διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος, δύναται ἐπιεικῶς νὰ θεωρηθῇ ἰσχυρά. Τὸ οὐσιῶδες στοιχεῖον ἐν ταῖς πράξεσι τῆς ἐκποιήσεως εἶνε πρὸ πάντων τὸ ἀζήμιον τῶν Μονῶν· ἡ διαδικασία μετεβλήθη διὰ νεωτέρων διατάξεων. (προβ. ἐγκύκλιον γραμματείας τῶν ἐκκλησιαστικῶν 17 Ἰουλίου 1833, καθ' ἣν οἱ ἡγούμενοι δὲν ἔχουσι τὴν ἀδειαν ὅποιασδήποτε ἀπαλλοτριώσεως «χωρὶς προηγουμένης ἐγγράφου ἀδείας τῆς Κυβερνητικῆς Ἀρχῆς, ἐπιστηριζομένης εἰς ἀνάγκην ἡτιολογημένην ἀπρὸς καὶ ἐγκύκλιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου 24 Ὀκτωβρίου 1842 ἀπειλούσης ἀκυρότητάς. Ἐγκύκλιον 19 Φεβρουαρίου 1835 τῆς Γραμματείας ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἔθνα καὶ περὶ ἀνταλλαγῆς κινήτων. Β. Διάταγμα 31 Δεκεμβρίου 1836. Β. Διάταγμα 24 Μαρτίου 1837. Β. Διάταγμα 1858 περὶ τοῦ κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων ἀρθ. θ', ὃ ἐν τούτοις ἐκδοθὲν μετὰ τὸ Σύνταγμα ἰσχύει ἐφ' ὅσον στηρίζεται ἐπὶ τῶν Νόμων.)

Ἐπειδὴ κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ὁρισμοὺς τῶν νόμων ἂν δὲν θεωρηθῇ ἄκυρος νομικῶς πᾶσα ἀνταλλαγή μοναστηριακοῦ κτήματος πρὸς κτῆμα ἰδιώτου, οὐχ ἦτοον ὅπως συναφθῇ ἔγκυρος οἰαδήποτε ἀνταλλαγή δέον πάντως νὰ ὑπάρχῃ εὐλογος αἰτία καὶ κοινωφελὲς ἀνάγκη, ἡ δὲ ἀξία τοῦ πρὸς ἀντάλλαγμα ἀντιδιδόμενου κτήματος νὰ ᾖ τοῦλάχιστον ἴση πρὸς τὸ μοναστηριακόν.

Ἐπειδὴ ἐν ταῖς δυοῖς μοναῖς Πετράκη καὶ Πεντέλης ἐγένοντο ἀνταλλαγαὶ κτημάτων ἐπὶ ζημίᾳ τῆς περιουσίας αὐτῶν. Τοιουτοτρόπως δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19046 τῆς 19 Ἀπριλίου 1893 συμβολαίου τοῦ συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Τασοῦ Οἰκονόμου ἐξεποιήθη κατ' ἀνταλλαγὴν λατομεῖον μαρμάρων ἐν Πεντέλῃ «ὁ Διόνυσος» τῆς Μονῆς Πετράκη πρὸς ἀγροὺς καὶ κτήματα ὧν ἡ ἀξία εἶναι ἀμφίβολον ἂν ἰσοδυναμῇ πρὸς μέρος τοῦ εἰσοδήματος τοῦ μοναστηριακοῦ κτήματος. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν τῇ ἐκποιήσει καὶ ἀνταλλαγῇ ταύτῃ δὲν προηγήθη καὶ Β. Διάταγμα κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 24 Μαρτίου 1837 (ἂν τοῦτο ἤθελε θεωρηθῇ ἰσχυρόν) (Β. Διατάγματος περὶ κανονισμοῦ τῶν μοναστηρίων 28 Ἰουλίου 1858 ἀρθρ. Θ' καὶ Ι'). Δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17935 τῆς 27 Ἰουνίου 1890 συμβολαίου τοῦ συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Δ. Καλ-

λιοντζῆ ἐξεποιήθησαν δι' ἀνταλλαγῆς κτήματα τῆς Μονῆς Πεντέλης, ἐν οἷς καὶ ὑποστατικὸν ἐκ 5400 στρεμμάτων, ἀντὶ διεσπαρμένων τῆδε κακεῖσε τεμαχίων ἀγρῶν (ἃ ἐξεταστέον ἂν συμπίπτωσι καὶ πρὸς τὰ ἐν τῷ σχετικῷ Β. Διατάγματι). Δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 50270 τῆς 12 Νοεμβρίου 1901 συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Σπ. Ἀρμάγου κατ' ἀνταλλαγὴν ἐξεποιήθη οἰκόπεδον ἐκ πήχεων τεκτονικῶν τετραγωνικῶν 3244 καὶ $\frac{44}{100}$ ἐπὶ τῆς λεωφόρου Κηφισίας ἐκτιμηθὲν ἀντὶ δραχμῶν 79,488 καὶ $\frac{80}{100}$ ἀντιοικίας χρησιμευούσης ὡς φυλακῆς τῆς λεγομένης τοῦ Τριγγέτα. Ἡ οἰκία δὲ αὕτη μετὰ τῶν ἄλλων παραρτημάτων ἐξετιμήθη ἀντὶ δραχμῶν 79,076 καὶ $\frac{54}{100}$ καθ' ὑπολογισμὸν ἐπὶ τοῦ ἐνοικίου τὸ ὅποιον παρέχει τὸ Δημόσιον, ἐν ᾧ ἔδει νὰ ληθῇ ὑπ' ὅψει πρὸς ἀληθῆ ἐκτίμησιν τῆς οἰκίας ἡ ἀξία καὶ τὸ εἰσόδημα αὐτῆς ἐν περιπτώσει καθ' ἣν τὸ Δημόσιον ἤθελε λύσῃ τὴν μίσθωσιν καὶ παρεδίδοτο αὐτῇ εἰς ἰδιωτικὴν χρῆσιν. Δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 36808 τῆς 4 Νοεμβρίου 1895 συμβολαίου τοῦ συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Σπ. Ἀρμάγου ἐγένετο ἀνταλλαγὴ κτήματος ἐν τῷ χωρίῳ Ἀμαρουσίου πρὸς ἀγρὸν κατωτέρως ἀξίας. Καὶ ἄλλαι δὲ ἀνταλλαγαὶ πρὸς ἰδιώτας, ἀναφερόμεναι ἐν ταῖς ὑποβληθεῖσιν ἡμῖν πίναξιν, ἐγένοντο.

Ἐπειδὴ γενικῶς ἐν ταῖς πράξεσι ταύταις, πλὴν σπανίων ἐξαιρέσεων, δὲν φαίνεται οὔτε τὸ συμφέρον τῆς μονῆς, οὔτε ἡ ἐπείγουσα ἀνάγκη, οὔτε καὶ ὁ κοινωφελὲς σκοπός, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπολανθάνει ἡ τῶν συμβληθέντων ἰδιωτῶν μονομερὲς ὠφέλεια καὶ κερδοσκοπία πρὸς βλάβην τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας Δέον ἐπομένως εἶναι ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ παρεμβῆ καὶ προστατεύῃ τὴν μοναστηριακὴν περιουσίαν καὶ ἀναχαιτίσῃ τὴν ἀτάσθαλον αὐτῆς διαχείρισιν διὰ παντός νομίμου μέσου, εἴτε διοικητικοῦ εἴτε δικαστικοῦ, ἐπιβάλλουσα τὴν ἐγερσιν τῶν ἀρμοζουσῶν ἀγωγῶν.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΚΛΗΡΙΚΟΥ Α'.

Ὁ κληρικὸς ἔχει τὸ ὕψιστον καὶ ὠραιότατον ἔργον. Εἶνε διάκονος καὶ ὑπέρτης τοῦ Χριστοῦ καὶ «οἰκονόμος τῶν τοῦ Θεοῦ μυστηρίων.» Εἶνε ὁ μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων· ὁ λαμπρὸς καὶ

ἀνεκτίμητος ἐργάτης τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους. Ὁ κληρικὸς ἀναδέχεται ἔργον βρύτατον. Κυρίαν πρόθεσιν ἔχει νὰ σπείρῃ τὸν σπόρον τοῦ θεοῦ λόγου, νὰ διαδώσῃ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, νὰ διασκεδάσῃ τὸ σκότος, νὰ καθιρέσῃ τὴν πλάνην, νὰ ἐκρίζωσῃ τὴν δεισιδαιμονίαν, νὰ ἐξαφάνισῃ τὴν ἀπιστίαν. Ὁ κληρικὸς σκοπὸν ἔχει ν' ἀπαλλάξῃ καὶ ὁμοίους τοῦ τῶν δεσμῶν τῆς ἀμαθίας καὶ ν' ἀποκαλύψῃ αὐτοῖς τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ· ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῶν γηϊνῶν καὶ ν' ἀνυψώσῃ εἰς τὰ οὐράνια· ν' ἀποτρέψῃ ἀπὸ τοῦ κακοῦ καὶ νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὸ ἀγαθόν· νὰ ἐκσπάσῃ ἐκ τοῦ Διαβόλου καὶ νὰ προσαγάγῃ εἰς τὸν Θεόν. Αὐτὸς εἶνε ὁ προστάτης τῶν ἀδικουμένων. Αὐτὸς ὁ ἀπομάσσων τὰ δάκρυα τῶν κλαίωντων. Αὐτὸς ὁ ἀνορθῶν τοὺς πεπτωκότας.

Διὰ τοῦτο πρέπει ὁ ἀληθὴς λειτουργὸς τῆς Ἐκκλησίας νὰ εἶνε τὸ ζῶν παράδειγμα τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος. Ὡς φωτεινὴ λαμπὰς ὑφύεται ἐν μέσῳ τῆς κοινωνίας καὶ πρὸς αὐτὸν ἀτενίζουσιν, ὡς τύπον καὶ ὑπογραμμὸν, οἱ πιστοί. Κληρικὸς ψυχρὸς ἢ ἀδιάφορος ἢ φυχλὸς εἶνε ἀνάξιος τῆς ὑψηλῆς ταύτης θέσεως. Βλάπτει τὰς κοινωνίας. Καταλύει τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ καὶ σκανδαλίζει τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν δι' οὗ· «Ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν». Ἄς ζωγραφίσωμεν λοιπὸν τὴν εἰκόνα τοῦ καλοῦ κληρικοῦ.

Ὁ καλὸς κληρικὸς φρονεῖ τὰ οὐράνια καὶ θεῖα. Διὰ τοῦτο εἶνε φίλος ἑνθερμος τῆς ἱερᾶς προσευχῆς, ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς ὁποίας ἀνέρχεται εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἡ ἱερὰ προσευχὴ εἶνε ἀνύψωσις τοῦ νοῦ· εἶνε ὁμιλία τις μετὰ τοῦ Ἀγίου Θεοῦ· εἶνε ἡ ζωὴ καὶ δυνάμις τοῦ ἀληθοῦς ἀνθρώπου. Διὰ τῆς ἱερᾶς προσευχῆς ὁπλίζεται ὁ ἀληθὴς κληρικὸς εἰς τὴν κατόρθωσιν τῶν ἁγίων αὐτοῦ σκοπῶν καὶ προθέσεων. Διὰ τῆς ἱερᾶς προσευχῆς γίνεται μεγαλόφρων· μεγαλεπήβολος, κατωρθωτικὸς καὶ εἰς μεγάλων πραγμάτων ἐπιχειρήσεις. Ναὶ· ἡ προσευχὴ μάλιστα ἐνισχύει καὶ κρατύνει τοὺς ἀληθεῖς ἥρωας· τοὺς μεγάλους εὐεργέτας τῆς ἀνθρωπότητος οὓς ἐκλέγει μὲν ὁ τοῦ Παντοκράτορος βραχίον· ὁ ὑψηλός, ἐγκαρδιώνει δὲ πρὸς τὴν τοῦ ἁγῶνος ἐπιτυχίαν. Ὁ Ὑψίστος «περιζωννύει δυνάμιν τοὺς αὐτὸν ἐπικαλουμένους καὶ τίθησι τόξον χαλκοῦν τοὺς βραχίονας αὐτῶν καὶ τὴν ὁδὸν αὐτῶν ἄμωμον, διδάσκων αὐτοὺς διὰ τῆς αὐτοῦ παντόφου παιδείας καὶ εἰς τέλος ἀνορθῶν» (ψαλμ. ιγ' 31—37). Λέγοντες προσευχὴν δὲν ἐννοοῦμεν τὴν

καθ' ἑξὶν ἀπλὴν καὶ κατὰ συνήθειαν γινομένην ἀλλὰ τὴν ἐκ βάθους καρδίας μετὰ συγκινήσεως ἐξερχομένην καί, οἷον στήλην πυρίνην, ἀνορθουμένην καὶ μέχρη τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου ἀνυψουμένην. Δὲν ἀναγινώσκει τοὺς ψαλμοὺς ἀπλῶς· αἰσθάνεται ὅτι ὁ ποιητὴς τοῦ ψαλμοῦ ἠσθάνετο. Τὸ πνεῦμα τοῦ ψαλμοῦ πνέει καὶ ἐνεργεῖ ἐν αὐτῷ. Οὐδέποτε τὰ χεῖλη λαλοῦσιν, ἡ δὲ καρδία μένει ἄλκλος. Ὁ Ἱ. Αὐγουστῖνος λέγει πού : «τὶ ὠφελεῖ ὁ κρότος τῶν χειλέων, τῆς καρδίας σιωπῶσης;» (Tractat. XI in Ioan. 12, 13).

Ὁ ἑνθερμος φίλος τῆς προσευχῆς κληρικὸς καὶ ὁ φρονῶν τὰ οὐράνια εἶνε φίλος τῆς ἡσυχίας. Ὅθεν δὲν περιπατεῖ ἀσκόπως εἰς τὰς ὁδοὺς· δὲν περιφέρεται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ· δὲν συχνάζει εἰς τόπους ὅπου ἀκούονται βωμολοχίαι καὶ ὕβρεις· δὲν ἐπιζητεῖ τὴν συναναστροφὴν ἀνθρώπων κοσμικὰ φρονούντων καὶ ὁμιλούντων. Δὲν ἀνέρχεται τὰ ὑψιφερῇ μέγαρχα ἵνα χαριτολογῇ. Τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου μένει μόνος καὶ ὁ ἡσυχος βίος καθιστᾷ τὸν κληρικὸν ἀληθῶς ἅγιον τοῦ Θεοῦ. Ὁρθῶς λέγει ὁ Ἱ. Ἱερώνυμος «τὸν κληρικὸν ἡ ἐρημία κάμνει καὶ οὐχὶ ἡ ἀγορά». (Epist. ad Oce.). Ὁ ἀληθὴς κληρικὸς πρέπει νὰ εἶνε ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Συναισθάνεται βαθύτατα τὸ μέγα ἔργον τοῦ ὑπουργήματος καὶ οὐδὲ θεωρεῖ αὐτὸ ἀπλῶς ὡς ἔργον βιοποριστικόν. Οἱ ἄνθρωποι ἐξετάζουσι πάντα τὰ τοῦ κληρικοῦ. Καὶ τὴν στάσιν καὶ τὰ βλέμματα καὶ τὸν γέλωτα καὶ εἴ τι ἕτερον. «Ἦδη δὲ καὶ βλέμματος εὐθύνας ὑπέχουσι· λέγει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος, τὰ γὰρ ἀπλῶς παρ' αὐτῶν γινόμενα βραχνίζουσιν ἀκριβῶς οἱ πολλοὶ καὶ μέτρον φωνῆς ἐξετάζοντες καὶ διάθεσιν ὀψεως καὶ ποσότητα γέλωτος» (περὶ Ἱερως. Γ, ιζ'). Τὶ ἄρα γε λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ κληρικοῦ ὅστις τὸν πλεῖστον χρόνον διέρχεται εἰς τὴν ἀγορὰν ἢ εἰς τὰ καφενεῖα ἐνῷ ὀφείλει νὰ ἐργάζεται τὸ ἀγαθὸν ἢ ἐν τῇ οἰκίᾳ του νὰ μελετᾷ τὸν θεῖον νόμον; Δὲν ἀγαπᾷ ὁ κληρικὸς τὴν ἡσυχίαν; Θέλει νὰ ζῇ εἰς τοὺς θορύβους καὶ νὰ ἔχῃ σχέσεις μετ' ἀνθρώπων ἐμπαιζόντων τὰ θεῖα ἢ ψυχρῶν θρησκευτικῶς; Θέλει νὰ ἐνδιατρίβῃ εἰς οἰκίας ἐν αἷς ὁ κοινορτὸς τῶν παθῶν μολύνει τὴν ψυχὴν του; Ὁ κληρικὸς οὗτος εἶνε ἀνάξιος. Ἀνέλαβε τὸ ὕψιστον ἀξίωμα ἢ ἐκ κόφου κενοδοξίας ἢ ἐκ συμφέροντος. Πρὸς τὸν τοιοῦτον κληρικὸν ὁ Θεὸς λέγει διὰ τοῦ Προφήτου Ἠσαΐου· «Οὐκ ἐτέκνον ἀποστάτα, ἐποίησας βουλήν οὐ δι' ἐμοῦ καὶ συνήκας οὐ διὰ τοῦ ὀνόματός μου προ-

σθεῖναι ἀμαρτίας «Ἦσαι. Δ', 1). Ὁ ἀληθὴς κληρικὸς δὲν ἀνήκει εἰς ἐαυτὸν ἀνήκει εἰς τὸν Θεόν· ἀνήκει εἰς τὴν κοινωνίαν· ἀνήκει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐντεῦθεν πρέπει νὰ ἐξετάζῃ καλῶς τὸν χαρακτῆρά του ὁ μέλλων νὰ ἱερωθῇ ἂν δύνηται νὰ γείνη ἄξιος καὶ ἱκανός· ἄλλως ὡς ἀποφεύγει τὴν ἱερωσύνην καὶ ἂν πολλοὶ πολλὰκις ἀναγκάζωσιν αὐτόν, διότι εἶνε τὸ δυσχερέστατον καὶ τὸ ἔχον τὰς μεγίστας εὐθύνas ἔργον.

Πολύκαρπος Ι. Συνοδινός
Ἱεροκήρυξ.

ΚΑΝΩΝ ΙΑΜΒΙΚΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ

μετὰ παραφράσεως εἰς τὴν νεοελληνικὴν Σπυρ. Παπαγεωργίου, καθηγητοῦ.

Ὁ ἀπαράμιλλος, καὶ ὁ μέγιστος ἴσως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὕμνογράφων Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐποίησεν, ὡς γνωστόν, πλὴν ἄλλων Κανόνων τοῦ Ὁρθρου, καὶ τρεῖς ἐν ἱαμβικοῖς στίχοις, τοὺς τῶν Χριστουγέννων, τῶν Θεοφανεῖων καὶ τῆς Πεντηκοστῆς.

Ἀποτελεῖται δὲ ὁ στίχος τοῦ ἱαμβικοῦ κανόνος ἀπὸ ἑξ ἱάμβους· ἱάμβος δὲ ἐν τῇ μετρικῇ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς ποιήσεως λέγεται ὁ ἐκ μιᾶς συλλαβῆς μακρᾶς καὶ μιᾶς βραχείας συγκεῖμενος ποῦς (-υ)π.χ. ἑ-σω | σε-λα | ὄν-θau | μα-τουρ | γῶν-δε | σπο-της | . Ἡ ποίησις τῶν Κανόνων τούτων ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνὸς ἐγίνωσκεν ἄριστα καὶ ἐχειρίζετο εὐχερέστατα τὴν ἀρχαίαν σοφὴν κλειὸν γλῶσσαν, δεῖγμα τοῦτο τῆς σπανίας θύραθεν πολυμαθείας αὐτοῦ.

Δυστυχῶς, ὁμολογητέον, ἔκ τε τῶν ψαλλόντων καὶ ἐκ τῶν ἀκροωμένων τοῦ ἐξόχου ποιητικοῦ κάλλους καὶ δογματικῆς σοφίας πλήρεις τούτους κανόνas ἐλάχιστοι εἰσὶν οἱ ἀκριβῶς καὶ λεπτομερῶς ἐνοῦντες αὐτούς. Χάριν τῶν μὴ ἐννοούντων αὐτούς λοιπὸν ἐπεχειρήσαμεν νὰ μεταφράσωμεν ἢ μᾶλλον νὰ παραφράσωμεν εἰς τὴν νεοελληνικὴν τοὺς Κανόνas τούτους, ἀκολουθοῦντες ὅσον τὸ δυνατόν πιστῶς τὴν σειρὰν τῶν λέξεων τοῦ Κειμένου. Ἄλλοτε ἐδημοσιεύσαμεν ἐν τῷ Ἱερῷ Συνδέσμῳ (Ἐν Ἀθήναις 15 Ἰανουαρίου 1906) τὴν παράφρασιν τοῦ Κανόνος τῶν Θεοφανεῖων σήμερον προβαίνομεν εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς τοῦ Κανόνος τῆς Ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων.

ᾠδὴ Α'.

Ἐσῶσε λαὸν θαυματουργῶν Δεσπότης,
Υγρὸν θαλάσσης κύμα χερσώσας πάλαι.
Ἐκὼν δὲ τεχθεὶς ἐκ Κόρης, τρίβον βατὴν
Πόλον τίθησιν ἡμῖν· ὃν κατ' οὐσίαν
Ἰσὸν τε Πατρὶ καὶ βροτοῖς δοξάζομεν.

X

Ἐσῶσε τὸν λαὸν (τὸν Ἰουδαϊκὸν) διὰ θαύματος ὁ Δεσπότης Θεὸς μεταβαλὼν εἰς χέρσον, εἰς ξηράν, τὸ ὑγρὸν κύμα τῆς θαλάσσης (Ἐρυθρᾶς) κατὰ τὸν παλαιὸν καιρὸν. Ἐκουσίως δὲ γεννηθεὶς ἐκ Κόρης (τῆς παρθένου) κατέστησεν εἰς ἡμᾶς βατὴν τὴν ὁδὸν πρὸς τὸν πόλον, δηλ. τὸν οὐρανόν. Τοῦτον τὸν Δεσπότην, κατὰ τὴν οὐσίαν τὴν θεῖαν ἴσον μὲ τὸν Πατέρα καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην οὐσίαν ἴσον μὲ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους δοξάζομεν.

—

Ἦνεγκε γαστήρ ἡγιασμένη Λόγον,
Σαφῶς ἀφλέκτω ζωγραφημένη βάτῳ
Μιγέντα μορφῇ τῇ βροτησίᾳ Θεόν,
Εὖκν τάλαιναν νηδὺν ἀρχῆς τῆς πάλαι
Λύοντα πικρῶς· ὃν βροτοὶ δοξάζομεν.

X

Ἡ γαστήρ ἡ ἡγιασμένη τῆς Θεοτόκου, ἥτις ἐζωγραφήθη, ἀπετυπώθη σαφῶς ἐν τῇ καιομένῃ καὶ μὴ καταφλεγομένῃ βάτῳ (τοῦ Μωϋσέως) ἐγέννησε τὸν Θεὸν Λόγον, ὅστις ἐμίγη, ἡνώθη μὲ τὴν μορφὴν τῶν βροτῶν = τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅστις ἔλυσε ἀπὸ τῆς παλαιᾶς πικρᾶς κατάρas τὴν νηδὺν (=τὴν κοιλίαν) τῆς Εὐκs (ὅταν δηλ. ὁ Θεὸς τὴν κατηράσθη ὅτι ἐν λύπαις καὶ ὀδύναϊς θὰ γεννήσῃ τὰ τέκνα τῆς). Τοῦτον ἡμεῖς τὸν Θεὸν λόγον οἱ βροτοί, οἱ ἀνθρώποι, δοξάζομεν.

—

Ἐδείξεν ἁστὴρ τὸν πρὸ ἡλίου Λόγον,
Ἐλθόντα παῦσαι τὴν ἀμαρτίαν, Μάγους,
Σαφῶς πενιχρὸν εἰς σπέος τὸν συμπαθῆ
Σὲ σπαργάνοις ἐλικτόν· ὃν γεγηθότες
Ἰδὼν αὐτὸν καὶ βροτὸν καὶ Κύριον.

X

Ἐδείξεν ὁ ἁστὴρ σαφῶς εἰς τοὺς Μάγους Σὲ τὸν πρὸ τοῦ ἡλίου γεννηθέντα Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ Πατρός, τὸν συμπαθῆ, τὸν ἐλθόντα νὰ παύσῃ τὴν ἀμαρτίαν, ἐλικτόν, δηλ. περιτετυλιγμένον ἐν σπαρ-

γάνοις, εἰς πενιχρὸν σπήλαιον. Τοῦτον χαίροντες εἶδον οἱ μάγοι, ὄντα τὸν αὐτόν, τὸν ἴδιον δηλ. καὶ ἄνθρωπον συγχρόνως καὶ Κύριον (Θεόν).

Ὡδὴ Γ'.

Νεῦσον πρὸς ὕμνους οἰκετῶν Εὐεργέτα,
Ἐχθρῶν ταπεινῶν τὴν ἐπηρμένην ὄφρυν
Φέρων τε, Παντεπόπτα, τῆς ἀμαρτίας
Ἵπερθεν ἀκλόνητον ἐστηριγμένους
Μάκαρ μελωδοὺς τῇ βάσει τῆς πίστεως.

Χ

Μακάριε, Εὐεργέτα Θεέ, δέξον τοὺς ὕμνους τῶν οἰκετῶν σου ταπεινῶν τοῦ ἐχθροῦ (τοῦ διαβόλου) τὴν ἐπηρμένην ὄφρυν, ἥτοι τὴν ὑπερηφάνειαν, καὶ φέρων, Σὺ ὁ ἐποπτεύων καὶ ἐφορῶν τὰ πάντα, τοὺς μελωδοὺς ὑπεράνω τῆς ἀμαρτίας, (= νικῶντας δὴ λαδὴ τὴν ἀμαρτίαν) ἐστηριγμένους ἐπὶ τῆς βάσει τῆς πίστεως.

Νύμφας πανάγνου τὸν πανόλβιον τόκον,
Ἴδεῖν ὑπὲρ νοῦν ἡξιωμένος χορὸς
Ἀγρυλός, ἐκλονεῖτο τῷ ξένῳ τρόπῳ
Τάξιν μελωδοῦσάν τῶν ἀσωμάτων
Ἀνακτα Χριστὸν ἀσπόρος σαρκοῦμενον.

Χ

Ὁ χορὸς τῶν ἀγρυλῶν ποιμένων ἐκλονεῖτο, ἐταράχθη διὰ τὸν ξένον καὶ παράδοξον τρόπον, ὅταν ἡξιώθη νὰ ἴδῃ τὸν ὑπέρνοον (= ὑπερβαίνοντα τὴν ἀνθρωπίνην νόησιν) καὶ πανευτυχῆ τόκον τῆς πανάγνου Νύμφης (τῆς Θεομήτορος) καὶ τὴν τάξιν τῶν ἀσωμάτων (= τὸ τάγμα τῶν ἀγγέλων) μελωδοῦσαν καὶ δοξολογοῦσαν τὸν Βασιλέα Χριστός, ὅστις ἀσπόρως ἐσαρκώθη.

Ἵψους ἀνάσσων οὐρανῶν εὐσπλαγχνίᾳ
Τελεῖ καθ' ἡμᾶς ἐξ ἀνυμφάτου Κόρης,
Ἀῦλος ἐν τῷ πρόσθεν, ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων
Λόγος παχυνθεὶς σαρκί, τὸν πεπτωκότα
Ἵνα πρὸς αὐτὸν ἐλκύσῃ πρωτόκτιστον.

Χ

Ὁ ἀνάσσων τοῦ ὕψους τῶν οὐρανῶν, ὁ Θεὸς ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν, ἐξ εὐσπλαγχνίας ἦλθε καὶ ἔμεινε μετὰ ἡμῶν, γεννηθεὶς ἐξ ἀνυμφέτου κόρης ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἄλλος μὲν ἦτο πρότερον, ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐσαρκώθη καὶ ἐπαχύνθη (ὡς παχύνεται πᾶν βρέφος), ἵνα ἐλκύσῃ πρὸς ἑαυτὸν τὸν πρωτόκτιστον Ἀδάμ, πεσόντα.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος)

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ὁ Michiel de Rupter, ναύαρχος τῶν Κάτω Χωρῶν, γεννηθεὶς τῷ 1607 ἦτο τὸ φόβητρον τοῦ ὠκεανοῦ. Ἐν 14 ναυμαχίαις εἶχε νικήσῃ τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος του καὶ τοὺς στρατοὺς εἶχεν ἀναγκάσῃ νὰ ἀπομικρυνθῶσιν, ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ. Ἐν τῇ μάχῃ παρὰ τὴν Σικελίαν σφαῖρα τηλεβόλου ἀπέκοψεν αὐτῷ τοὺς δύο πόδας. Κατ' ἀρχὰς ζαλισθεὶς, συνῆλθε μετ' ὀλίγον καὶ αἱ πρῶται αὐτοῦ λέξεις ἦσαν « Ἵψιστε Θεέ, σὲ εὐχαριστῶ ἐξ ὅλης καρδίας, διότι ἐν τόσοις κινδύνοις τσακίς ἔχεις διαφυλάξει τὴν ζωὴν μου, νῦν διαφύλαξον καὶ τὴν ψυχὴν μου. »

*
**

Ὅτε πρὸς τὸν αὐτὸν ὁ ἱερεὺς τοῦ στόλου Westhovius ἐξέφρασε τὰ συλλυπητήριά του καὶ τὰ τῶν ἀνδρῶν τοῦ στόλου ἐπὶ τῇ διασώσει του, ἀπεκρίθη « ὀλίγον ἐνδιαφέρομαι διὰ τὸ σῶμά μου, ἡ ψυχὴ μου ἐπεθύμουν νὰ σωθῇ. »

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Μελέτη ἐπὶ τοῦ « περὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων » πονηματίου τοῦ κ. Μηλιαράκη καθηγητοῦ τῆς Βοτανικῆς ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ἀνασκευὴ αὐτοῦ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Σ. Καββάδα φοιτητοῦ τῆς Θεολογίας. Ἐν Ἀθήναις τύποις Εὐστρατίου καὶ Δελῆ Σελ. 31.

Ἀναίρεσιν τοῦ πρό τινος ἐκδοθέντος ἔργου τοῦ ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καθηγητοῦ κ. Σπ. Μηλιαράκη, τοῦ ἐπιγραφομένου « περὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων », ἐδημοσιεύσαμεν ἤδη ἐν τῷ ἱερῷ Συνδέσμῳ. Ἡ ἀναίρεσις αὕτη γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Σ. ἐπισκόπου Σύρου καὶ Τήνου κ. Ἀθανασίου, τοῦ ἐπὶ μακρὸν ἀσχοληθέντος περὶ τὴν ἐξερεύνησιν τῶν ζητημάτων τῶν ἀφορώντων τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, κατέδειξεν ἀστηρίκτους τὰς γνώμας τοῦ κ. Μηλιαράκη καὶ ἀναξίας ἐπιστήμονος, μάλιστα δὲ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου.

Τὴν ἀναίρεσιν ταύτην ἔχων ὑπ' ὄψει ὡς καὶ τὰς λοιπὰς ἐργασίας, τὰς σχετικὰς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, τοῦ Σ. Σύρου καὶ Τήνου καὶ καθόλου πᾶν τὸ περὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ γραφέν, πλείστα δ' ἔργα σχετικὰ ἐν γαλλικῇ γλώσσῃ, ἐξέδοτο πρό τινος ὁ φιλόπονος φοιτητῆς τῆς Θεολογίας κ. Ἀλέξανδρος Σ. Καββάδας τὸ παρὸν ἔργον, ἐν τῷ ὁποίῳ μετὰ πειθοῦς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐξετάσεως ἀναιροῦνται αἱ γνώμαι τοῦ κ. Μηλιαράκη. Ἀπλῇ τις σύγκρισις τοῦ ἔργου τοῦ καθηγητοῦ πρὸς τὸ τοῦ φοιτητοῦ δεικνύει πόσον ὀρθότερον καὶ λογικώτερον γνωρίζει νὰ σκέπτηται ὁ φοιτητῆς τοῦ καθηγητοῦ καὶ πόσον ἐπισταμένως νὰ

ἐξετάζῃ τὰ διάφορα ζητήματα καὶ ἐξάγῃ τὰ ἐκ τούτων συμπεράσματα. Ὁ ἀναγινώσκων τὸ ἔργον τοῦ κ. Α. Καββάδα δὲν δύναται ἢ νὰ συγχαρῇ τὸν νεαρὸν φοιτητὴν τῆς Θεολογίας, ὅστις διὰ τοῦ παρόντος ἔργου ἔδειξε ὅτι καὶ κόπων δὲν φείδεται πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν πραγμάτων καὶ ταῦτα ὡς ἄριστα νὰ ἐξακριβοῖ καὶ διασαφίξῃ δύναται. Ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὸν κ. Α. Καββάδαν. Ὡς πρὸς τὸν κ. Σπ. Μηλιαράκη ὅμως παρατηροῦμεν ὅτι ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ὑπάρχουσι σαφεῖς καὶ ὠρισμένοι κατηγορίαι, αἵτινες μένουσαι ἄνευ ἀναιρέσεως ἐξαφανίζουσι τελείως τὸ ἐπιστημονικὸν κύρος τοῦ κ. Μηλιαράκη δεικνύουσαι αὐτὸν ὡς ἐπιπολαίως καὶ ἄνευ βαθύτητος τὰ πράγματα ἐξετάζοντα. Αἱ κατηγορίαι αὗται συγκεντροῦμεναι εἶνε αἱ ἑξῆς:

1) Ὁ κ. Μηλιαράκης ἀπὸ τοῦ 1878 ἀσχολούμενος περὶ τὸ ζήτημα τοῦτο διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἔργου αὐτοῦ νομίζει ὅτι παρέχει νέον τι, ἐν ᾧ τὰ ἐν αὐτῷ ἐκτεθειμένα εἶνε γνωστὰ τοῖς πᾶσι καὶ πρὸ πολλοῦ ἔχουσι γραφῇ. Τὸ νέον εἶνε μόνον τὰ παράλογα συμπεράσματα, ἅτινα βεβαίως εἶνε δύσκολον νὰ δεχθῇ τις ὅτι ἔχουσι λεχθῇ παρ' ἄλλου ἐπιστήμονος.

2) Ἡ δαρβίνειος θεωρία ἀπορρίπτεται τὴν σήμερον ὑπὸ τῶν πλείστων φυσιοδιφῶν δεχομένων τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελίξεως. Ἡ ὑποστήριξις λοιπὸν τῆς δαρβίνειου θεωρίας ὑπὸ τοῦ κ. Μηλιαράκη ὡς γενικῶς παραδεκτῆς εἶνε ἄτοπος.

3) Ἡ εὐρεσις τοῦ μεσάζοντος, ἡ ὡς γεγονὸς ἀναμφισβήτητον ὑπὸ τοῦ κ. Μηλιαράκη θεωρουμένη, θὰ κινήσῃ τὸν γέλωτα ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐπιστημόνων μάτην ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ζητούντων τοιοῦτον ἀναμφισβήτητον γεγονός.

4) Ἡ παλαιοντολογία οὐδὲν ὠρισμένον ἀπέδειξε περὶ τῆς ἐκ πιθήκων καταγωγῆς, ὡς οἱ ἄριστοι τῶν περὶ τὴν παλαιοντολογίαν ἀσχολουμένων ἀποφαίνονται.

5) Ἡ ὁμαιμία εἶνε ἀντίθετος πρὸς τὴν θέσιν τοῦ κ. Μηλιαράκη, ἀτόπως δὲ στηρίζεται ἐπὶ ταύτης.

6) Τὰ συμπεράσματα τοῦ κ. Μηλιαράκη εἶνε παράλογα, διότι ὅταν π. χ. δύο ἢ τρεῖς ἐπιστήμονες ἀποφαινόνται ὑπὲρ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τρεῖς ἢ τέσσαρες ὑπὲρ ἐκείνης δὲν ἔπεται ὅτι πασιφανῶς ἀπεδείχθη ἡ γνώμη τῶν δευτέρων ἢ τῶν πρώτων καὶ ὅτι αὕτη δὲν δέχεται συζήτησιν, ἀφ' οὗ ἤδη περὶ αὐτῆς συζήτησις ὑπάρχει ἄλλων ἐπιστημόνων ἀποφαينوμένων ἐναντίον αὐτῆς.

Αἱ ἐξ αὐτῶν κατηγορίαι εἶνε τόσον σοβαραὶ καὶ ὀφθαλμοφανῶς ὀρθαί, ὥστε πᾶς τις δύναται νὰ πεισθῇ λαμβάνων ταύτας ὑπ' ὅψις ὅτι ὁ κ. Μηλιαράκης γράφων τὸ ἀνωτέρω αὐτοῦ ἔργον δὲν ἐξήτασε τὰ πράγματα ἐπιστημονικῶς καίτοι ἀπὸ τοῦ 1878 περὶ αὐτὸ ἀσχολούμενος.

Κ. Ι. Δουβουνιώτης.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Ἀπενεμήθη ὁ ἀργυρὸς σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος τῷ παν. Ἀρχιμανδρίτῃ καὶ ἡγουμένῳ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Πετράκη κ. Ἰεζεκιήλ Βελανιδιώτῃ διὰ τὰς πρὸς τὴν ἱερὰν Μονὴν ὑπηρεσίας του.

— Ὁ παν. ἀρχιμανδρίτης κ. Γερμανὸς Βαρυκόπουλος κληρικὸς ἀρτίας μορφώσεως διωρίσθη ὑπὸ τῆς ἐφορείας τῶν κυριῶν ἐφημέριος τῶν γυναικείων φυλακῶν. Ἐχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ παν. Γερμανὸς θέλει καὶ ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ θέσει διακριθῇ.

— Ὁ Σ. Σύρου κ. Ἀθανάσιος ἐποιήσατο πρὸ τινος ἐν Σύρῳ διαλέξεις ἐπιστημονικὰς περὶ ἀλκοολισμοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς λέσχης «Ἑλλάς». Τὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριον μετ' ἀδιαπτώτου προσοχῆς ἤκροάσατο τοῦ Σ. Ἐπισκόπου κ. Ἀθανασίου ἀναπτύξαντος τὸ θέμα του ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις.

— Οἱ φοιτηταὶ τῆς Θεολογίας τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου συνελθόντες ἀπεφάσισαν νὰ ἐκδράμωσι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς Ἱεροσόλυμα ὑπὸ τὴν ὁδήγίαν τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου. Πρὸς τοῦτο ἐξελέγη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν ἱερομ. Γερμανοῦ Παπαπαναγιώτου, Σωφρονίου Καρισιάδου, Μάρκου Τσακτάνου καὶ Εὐλογίου Κούρελλα, ἡτις θέλει ἐργασθῇ πρὸς εὐόδωσιν τῆς ἐκδρομῆς ταύτης. Ἡ ἀπόφασις αὕτη τῶν φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς εἶνε ἀξία ἐπαίνου, καὶ τιμᾷ ἰδιαζόντως τοὺς κ. κ. φοιτητάς, καθ' ὅσον ἡ ἐκδρομὴ αὕτη πλεῖστα θέλει διδάξῃ τοὺς κ. κ. φοιτητάς καὶ συγχρόνως θέλει διαθερμαίνει τὸ θρησκευτικὸν αὐτῶν αἶσθημα καὶ τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν ἀγάπην.

— Διωρίσθη μετὰ διαγωνισμὸν ἔφορος τῶν χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων ὁ διακεκριμένος ἐπιστήμων κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου.

— Ἡ ἐν Φιλαδελφείᾳ τῆς Ἀμερικῆς Ἑλληνικὴ κοινότης ἀπέκτησε νῶν μεγαλοπρεπῆ ἀντὶ 170 χιλιάδων φράγκων.

— Ἀναγινώσκομεν ἐν τῇ «Ἐκκλ. Ἀληθείας» τῆς 7 Νοεμβρίου, «τῇ 12 τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου, Κυριακῇ τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συ-

νόδου, ιερουργήσεν ἐν τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πατριαρχῷ ναῦ τοῦ ἁγίου Σάββα ἢ Α. Σεβ. Μ. ὁ Πατριάρχης Φώτιος σὺν τοῖς πανιερ. Μητροπολίταις τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας, εἶτα δ' ἐποίησατο ἐναρξίν τῶν ἐργασιῶν τῆς περὶ αὐτὸν τετραμελοῦς ἱερᾶς Συνόδου, μεθ' ἧς συνεδρίασε καὶ τῇ δευτέρᾳ. 13. Οἱ νέοι μητροπολίται εἰσὶν ὁ ἀπὸ Κλαυδίουπόλεως Πτολεμαῖδος (τῆς Αἰγύπτου) κ. Μιχαήλ, οἱ νεοχειροτόνῃται Ἀζώμης κ. Χριστόφορος (Δανικλίδης) καὶ Λεοντοπόλεως κ. Σωφρόνιος (Εὐστρατιάδης), τέταρτος δὲ ὁ κατὰ τὰ πρεσβεῖα σήμερον πρῶτος Τριπόλεως κ. Θεοφάνης, χειροτονηθεὶς ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῦ Κων[ι]πόλεως τῇ 1 Σεπτεμβρίῳ 1899.—Δύο ἕτεροι μητροπολίται τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου, χειροτονηθέντες ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου Σωφρονίου (Ἀλεξανδρείας) διαμένουσιν ὁ μὲν πανιερ. Πενταπόλεως κ. Νεκτάριος Κεφαλᾶς ἐν Ἀθήναις, ὁ δὲ πανιερ. Θηβαΐδος κ. Γερμανὸς ἐν Σμύρνῃ.

— Ἐξεδόθη ἐν Ἱεροσολύμοις ἐφημερίς ὑπὸ τὸν τίτλον «Παλαιστίνειος Κῆρυξ». Ἡ ἐφημερίς αὕτη, ἥς διευθυντὴς τυγχάνει ὁ κ. Ἀθανάσιος Π. Πανταζῆς, ἐκδίδεται κατὰ Σάββατον ἐλληνιστὶ καὶ ἀραβιστὶ. Συνδρομὴ αὐτῆς διὰ τὰ Ἱεροσόλυμα φρ. 12 διὰ τὴν ταχυδρ. ἐνωσιν 15. Εὐχόμεθα ἵνα ἡ ἐφημερίς αὕτη ἐξυπηρετήσῃ τὰ συμφέροντα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας καθόλου, μάλιστα δὲ τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.

— Κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς παιδείας κ. Στάη ὑποβληθέντα τῇ Βουλῇ πρὸς ψήφισιν νόμον ὁ ἀριθμὸς τῶν τακτικῶν καθηγητῶν τῆς θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ὀρίζεται εἰς 7 καὶ τῶν ἐκτάτων εἰς 3 ἅτοι διὰ τὰ ἱστορικὰ μαθήματα 2 τακτικοὶ καὶ 1 ἑκτακτος, διὰ τὰ θεωρητικὰ μαθήματα 1 τακτικὸς καὶ 1 ἑκτακτος, διὰ τὰ ἐρμηνευτικὰ, τοῦ κανονικοῦ δικαίου καὶ τὰ πρακτικὰ μαθήματα 4 τακτικοὶ καὶ 1 ἑκτακτος. Ὁ μισθὸς τῶν τακτικῶν καθηγητῶν ὀρίζεται εἰς δραχ. 350 μηνιαίως, ἀυξανόμενος κατὰ 50 δραχ. ἀνὰ πενταετίαν μέχρι δραχμῶν 450, ὁ δὲ τῶν ἐκτάτων εἰς δραχμὰς 200 κατὰ μῆνα ἀυξανόμενος μετὰ πενταετίαν κατὰ δραχμὰς 50. Ὁ λεπτομερέστερος καθορισμὸς τῶν ἐδρῶν γενήσεται διὰ βασιλ. διατάγματος μετὰ συμβουλευτικὴν γνώμην τῆς θεολογικῆς Σχολῆς. Οἱ τακτικοὶ καθηγηταὶ διορίζονται κατ' ἐκλογὴν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ ἐκ τῶν συμπληρωσάντων τριετὴ ὑπηρεσίαν, οἱ δὲ ἑκτακτοὶ διὰ διαγωνισμοῦ, ὅστις διεξάγεται «ἐν πολλὰ πλὴ δημοσίᾳ δοκιμασίᾳ ἐνώπιον ἐπιτροπῆς πενταμελοῦς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ οἰκείου κοσμητοροῦ». Οἱ τε τακτικοὶ καὶ ἑκτακτοὶ καθηγηταὶ εἶνε μόνιμοι. Ἡ ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ὑφηγασία καταργεῖται. Τὸ ὑποβληθὲν νομοσχέδιον ἔχει ἐλλείψεις τινάς, αἵτινες φυσικὰ διὰ τῆς γεννησομένης ἐν τῇ Βουλῇ

συζητήσεως θέλουσι διορθωθῇ. Ἡ σπουδαιότερα ἔλλειψις τοῦ νομοσχεδίου εἶνε ὅτι οἱ ἑκτακτοὶ καθηγηταί, ἐξ ὧν θὰ ἐκλέγωνται οἱ τακτικοί, δὲν δύνανται νὰ ὦσιν εἰδικοί εἰ μὴ εἰς ὀρισμένα μαθήματα καὶ ἐπομένως κατ' ἀνάγκην θὰ ἐκλέγωνται ἐνίοτε καθηγηταὶ μὴ εἰδικοί, οἵτινες φυσικὰ δὲν θὰ ἦνε κατάλληλοι διὰ τὸ μάθημα, ὅπερ πρόκειται νὰ διδάξωσιν. Οὕτω π. χ. διὰ τὰ ἐρμηνευτικὰ, τοῦ κανονικοῦ δικαίου καὶ τὰ πρακτικὰ μαθήματα θὰ ὑπάρχωσι 4 τακτικοὶ καθηγηταὶ καὶ εἰς ἑκτακτος. Οὗτος θὰ ἀσχοληθῇ φυσικὰ εἰς τινὰ κλάδον τοῦ κανονικοῦ δικαίου π. χ., ἔπειτα ὅταν κενωθῇ ἡ ἑδρα τῆς ἐρμηνείας π. χ. ὁ ὑπουργὸς θὰ ἀναγκασθῇ νὰ διορίσῃ τοῦτον καίπερ μὴ ἀσχοληθέντα εἰς τὸ μάθημα τῆς ἐρμηνείας εἰς τὴν ἑδραν ταύτην, ἀφ' οὗ οἱ τακτικοὶ ἐκλέγωνται ἐκ τῶν ἐκτάτων.

— Ἐπίσης ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κ. Στάη νομοσχέδιον ἐρμηνεύον τὸ ἄρθρον Δ' τοῦ νόμου ΣΑ' τοῦ 1852. Κατὰ τὴν ὁρθὴν ταύτην ἐρμηνείαν «διαβεβαιούσι τὴν πίστιν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως διὰ τῆς ἐν τῷ αὐτῷ ἁρθρῷ προσφωνήσεως μόνον τὰ νέα μέλη τῆς ἱερᾶς Συνόδου».

— Ἐπίσης ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας κ. Στάη νομοσχέδιον, δι' οὗ διορίζονται ἐν τοῖς γυμνασίοις καθηγηταὶ τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων διδάσκοντες καὶ ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς σχολείοις ἐπὶ μισθῷ δραχμῶν 200 κατὰ μῆνα. Μετὰ τὴν ὑποβολὴν τοῦ νομοσχεδίου τούτου τὸ συμβούλιον τοῦ θεολογικοῦ συνδέσμου ἀπεφάσισε νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν ὑπουργὸν τῆς Παιδείας κ. Στάη καὶ εὐχαριστήσῃ αὐτὸν διὰ τὴν ὑποβολὴν τοῦ ἀναγκαιοτάτου τούτου νομοσχεδίου ὑποδείξει δ' αὐτῷ ἐλλείψεις τινάς τούτου, αἵτινες χρῆζουσιν διορθώσεως. Τὰς παρατηρήσεις τοῦ ταύτας ὁ θεολογικὸς σύνδεσμος θέλει καὶ διὰ μακροῦ ὑπομνήματος ὑποβάλλει τῷ κ. Ὑπουργῷ.

— Ἐν τῷ «Ταχυδρόμῳ» Κωνσταντινουπόλεως ἀναγινώσκομεν τὰ περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ῥώσου καθηγητοῦ κ. Μπενεσέβιτς ἐπὶ τῇ βάσει ἀνακοινώσεων τοῦ ἰδίου. Τὰ λεγόμενα ὅμως ὑπὸ τοῦ Ῥώσου ἐπιστήμονος δὲν εἶναι ὀρθά, καθ' ὅσον τὰ ὑπ' αὐτοῦ ὡς δῆθεν εὑρεθέντα ἄγνωστα μέχρι τοῦδε χειρόγραφα δὲν εἶναι τοιαῦτα. Ὁ κατάλογος τοῦ Καρτχάουζεν ἔχει γεῖναι πρὸ πολλοῦ χρόνου καὶ ἐσπευσμένως, ὅτε τὰ χειρόγραφα δὲν εἶχον ἔτι καταταχθῇ καὶ ἐπομένως εἶνε ἐλλιπής. Πρὸ τίνος χρόνου ὁ ἐπὶ τῶν χειρογράφων ἑφορος ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ κ. Θ. Βολίδης, ἐπιστήμων ἀρτίας μορφώσεως καὶ ἰδιαζούσης μετριοφροσύνης, μεταβάς εἰς Σινᾶ πρὸς ἐκπλήρωσιν ἐπιστημονικῆς ἐργασίας, ἀνατεθείσης αὐτῷ ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βερολίνου, κατέταξε τὰ χειρόγραφα τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Σινᾶ, καὶ ὑπέδειξε τὰ πολλαπλὰ μουσικὰ καὶ ἰατρικὰ

χειρόγραφον, ἅτινα νῦν ὁ Ῥώσος Μπενεσέβιτς ὡς νέα καὶ ὑπ' αὐτοῦ εὐρεθέντα ὑποδεικνύει.

— Ὁ κ. Τριανταφυλλᾶκος καὶ εἶτα ὁ κ. Καβαλ-
λιερᾶτος ἀνῆρσαν τὰ λεχθέντα ἐν τῇ Βουλῇ κατὰ
τὴν συνεδρίαν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἐναντίον
τοῦ Σ. ἐπισκόπου Μαντινείας κ. Γερμανοῦ καὶ
ἀπέδειξαν πασιφανῶς τὸ ὑπέροχον ὑπὸ ἔποψιν
ἐπιστημονικὴν καὶ διοικητικὴν τοῦ ἐπισκόπου
Μαντινείας, οὗτινος ὁ ἀδαμάντινος χαρακτήρ καὶ ἡ
πρὸς τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐκκλησίας ἀγάπη εἶνε τοῖς
πᾶσι γνωστά. Εἶνε λυπηρὸν ἱεράρχαι τοιαύτην δια-
πρεπῆ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατέχοντες θέσιν νὰ κατη-
γορῶνται ἀπλῶς καὶ μόνον διότι ἐννοοῦσι νὰ ἐκτε-
λῶσι ἀμερολήπτως τὸ καθήκον των. Κατὰ τὴν
συζήτησιν ταύτην ὁ κ. Βοζίκης ἐνόμισεν ἐπικαίρον
νὰ ἀναπτύξῃ τὰς περὶ σχέσεως ἐκκλησίας καὶ
πολιτείας γνωστάς αὐτοῦ γνώμας, τὰς ἀναιρεθείσας
ἤδη, καὶ ὑποστηρίξῃ τὴν παρὰ τοὺς κανόνας καὶ
τοὺς κρατοῦντας νόμους ἰδέαν, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος δὲν
ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς μεταθέσεως τῶν ὑπ' αὐτὸν
κληρικῶν καὶ ὅτι ἐν τοῖς ἐπισκοπικοῖς δικαστηρίοις
πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψει ἡ πλειονοψηφία τῶν
μελῶν τῶν ἀποτελούντων τὸ ἐπισκοπικὸν δικαστή-
ριον, δυναμέων κατὰ πλειονοψηφίαν νὰ ἀποκρού-
σῃ τὴν γνώμην καὶ ἀπόφασιν τοῦ Ἐπισκόπου!

— Τῇ 14ῃ ἰσταμένου μηνὸς ὁ Καθηγητὴς τῆς
Βυζαντινῆς μουσικῆς ἐν τῷ Ὁδεῖῳ Ἀθηνῶν κ. Κ.
Α. Ψάχος, ἐποίησατο σπουδαιότατην διάλεξιν ἐν
τῇ αἰθούσῃ τῶν συναυλιῶν τοῦ Ὁδείου, ἥς θέμα ἦ
«Ἱστορικὴ καὶ τεχνικὴ ἐπισκόπησις τῆς σημειο-
γραφίας τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιο-
τήτων χρόνων μέχρι σήμερον». Τὴν διάλεξιν αὐτοῦ
ταύτην ὁ κ. Ψάχος ἐποίκιλλε προβάλλων φωτεινὰς
εἰκόνας ὅλων τῶν γραφικῶν συστημάτων ἀπὸ τοῦ
ἀρχαιοτάτου στενογραφικοῦ μέχρι τοῦ σήμερον ἐν
χρήσει. Μαθηταὶ δὲ τινες τῆς Βυζαντινῆς Σχολῆς
ἐξετέλεσαν τινὰ τῶν προβληθέντων δειγμάτων. Τὸ
ἐκτάκτως πρωτότυπον καὶ σπουδαῖον τοῦ θέματος
ὑπερ ἐξέλεξεν ὁ κ. Ψάχος ὅπως, καὶ ἡ ἀνεγνωρι-
σμένη εἰδικότης αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς γρα-
φῆς τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, προσείλκυσε ἀθρόους
τούς τε ἀρχαιοδιφούς καὶ πάντας τοὺς φίλους
τῆς μουσικῆς, οἵτινες ἐν τέλει συνεχάρησαν θερμῶς
τὸν κ. Ψάχον. Προσεχῶς θέλομεν γράφει πλείοτερα
περὶ τῆς ἐνδιαφερούσης ταύτης διαλέξεως τοῦ κ.
Κ. Α. Ψάχου.

— Γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Ῥωσσίας: Κατὰ τὴν
παρελθοῦσαν Κυριακὴν 2 Νοεμβρίου, ἐλειτούργησεν
ἐν τῇ ἐνταῦθα (Πετρούπολει) ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ
ἑλληνιστὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βολιανῆς καὶ μέλος τῆς
Ῥωσικῆς Συνόδου Σεβ. Ἀντώνιος, παρόντος τοῦ
ἐπιτετραμένου κ. Ν. Θεοτόκη, ὅλης τῆς ἑλληνικῆς
παροικίας, πολλῶν Ῥώσων ἐπιφανῶν καὶ πλήθους
Ῥωσικοῦ λαοῦ. Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀντώνιος
εἶνε ὁ ἐπιφανέστατος ἱεράρχης τῆς Ῥωσικῆς
ἐκκλησίας καὶ ὁ εὐφραδέστατος ρήτωρ, τρέφων
μεγάλας συμπαθείας πρὸς τὴν Οἰκουμενικὴν Ἑλλη-
νικὴν Ἐκκλησίαν καὶ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.
Ἐπεθύμει πρὸ πολλοῦ νὰ λειτουργήσῃ ἐν τῇ Ἑλλη-
νικῇ ἐκκλησίᾳ Ἑλληνιστὶ, τὸ ὅποσον κατῴρθωσε
πρὸς μεγίστην χαρὰν τῶν ἐνταῦθα Ἑλλήνων. Μετὰ
τὴν λειτουργίαν ὁ Σ. Ἀντώνιος ὠμίλησε Ῥωσιστὶ
πρὸς τὸν λαὸν ἐπὶ μίαν ὥραν, ἐξάρας τὸ μεγαλεῖον
τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τὴν σημασίαν καὶ τὰ
κατορθώματα τῆς Οἰκουμενικῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλη-
σίας, εἰπὼν, ὅτι ὁ Ῥωσικὸς λαὸς ὀφείλει νὰ θυσι-
άζῃ καὶ αὐτὴν τὴν πατρίδα του διὰ τὴν Οἰκουμε-
νικὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, ὅποθεν ἔλαβε τὰ
φῶτα καὶ τὴν θρησκείαν, κατακρίνας δὲ τοὺς
Βουλγάρους καὶ Ἀραβας, οἵτινες, καίτοι εὐεργετη-
θέντες, ἀπεσπάσθησαν τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλη-
σίας. Ἐν γένει αἱ ἐντυπώσεις ὑπῆρξαν ἀρίσται ἐπὶ
τῷ σπανίῳ τούτῳ γεγονότι.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Τοῖς κ. κ. Ἐμ. Ζολώτα, Κ. Ράλλη, Δ. Κυριακῷ,
Κ. Παναγοπούλῳ, Α. Σημαντηράκῃ, Ι. Λαμπάκῃ,
Ζ. Ζησιμοπούλῳ, Σβορώνῳ, Α. Μανουσοπούλῳ,
Μπέκ, Χαροκόπῳ, Μαλικοπούλῳ καὶ Η. Ἀνδρικο-
πούλῳ, τοῖς καταβαλοῦσι τὴν συνδρομὴν των,
θερμὰς εὐχαριστίας. Ἐπίσης εὐχαριστοῦμεν τοὺς
αἰδ. Ἀθανάσιον Μπούραν (Τρικάλων), Ἰωάννην
Οἰκονόμου (Καστρίου) Ἀν. Εὐγένιον (Σερῖφου) καὶ
Ἀθην. Καλογερόπουλον (Μεθώνης) τῇ εὐμενεῖ τῶν
ὁποίων ἐνεργείᾳ εἰσεπράχθησαν συνδρομαὶ τινες.
Ἐπίσης εὐχαριστοῦμεν τὸν Σύλλογον «Τρεῖς Ἱεράρ-
χαι» τὸν αἰδ. Προκ. Δέδεν καὶ τὸν αἰδ. Νεόφυτον
Τσώνη, τοὺς καταβαλόντας τὴν συνδρομὴν των.